



Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

**Nepřímá podpora dětí v rozvodových situacích: Přínos
peer konzultantů pro vzdělávání opatrovnických soudců**

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce

Autor: Eliška Zacharová
Vedoucí práce: PhDr. Jan Vančura, Ph.D

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 24.4.2024

Eliška Zacharová

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu práce, panu PhDr. Janu Vančurovi, Ph.D za jeho obětavé a vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytl. Poděkování také patří celé mé rodině, za podporu ve studiu. Dále bych chtěla vyjádřit vděk pracovníkům z organizace *Jak Dál?* za jejich cenné připomínky a podněty.

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	10
1 Rešerše zdrojů	11
2 Představení tématu	13
2.1 Rozvod	13
2.2 Děti a rozvod	14
2.3 Role soudu	15
2.4 Peer konzultant	16
3 Propojení tématu se sociální politikou	18
3.1 Přímé finanční nástroje	19
3.2 Nepřímé finanční nástroje	21
3.3 Služby	21
3.3.1 Sociální poradenství	22
3.3.2 Sociální prevence	22
4 Legislativní zakotvení	24
4.1 Rozvod a legislativa	24
4.2 Participační práva dítěte	25
4.3 Vzdělávání soudců	25
4.4 Zakotvení pozice peer konzultanta	26
5 Teorie a metody sociální práce	27
5.1 Sociální práce s rodinou	28
5.2 Práce s rodinou v době rozvodu	29
5.3 Současné možnosti řešení rozvodových konfliktů v praxi	29
5.3.1 Cochemská praxe	30
5.3.2 Mediace	31
5.3.3 Případová a rodinná konference	31
5.3.4 Spondeia, z. ú.	32
5.3.5 Dětský průvodce rozvodem	33
5.3.6 Jak Dál?, z. s.	33
6 Etické hledisko	35
6.1 Etický kodex	36
6.1.1 Rozbor dilemat z hlediska etického kodexu	36
6.2 Etické teorie	37
6.2.1 Rozbor dilemat z hlediska etických teorií	37
7 Projekt	39
7.1 Analýza potřebnosti	40
7.1.1 Přehled dat	40

7.1.2 Základní informace o cílové skupině	41
7.1.3 Příčiny problému a jeho dopad na cílovou skupinu	43
7.1.4 Příklady řešení dané problematiky	44
7.1.5 Analýza stakeholderů	45
7.1.6 Závěr analýzy potřebnosti	47
7.2 Cíle projektu	48
7.3 Klíčové aktivity	49
7.4 Management rizik	54
7.5 Výstupy a výsledky	58
7.6 Popis přidané hodnoty	59
7.7 Harmonogram	60
7.8 Rozpočet	61
7.9 Strukturované představení intervenční logiky	63
Závěr	67
Bibliografie	69
Elektronické zdroje	71
Anotace	77
Annotation	78

Seznam zkratek

IFSW – International Federation of Social Workers (Mezinárodní federace sociálních pracovníků)

KS – Krajský soud

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MS – Městský soud

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

SPOD – Sociálně právní ochrana dětí

z.s. –Zapsaný spolek

z.ú. –Zapsaný ústav

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá nepřímou podporou dětí v rozvodových situacích, přínosem peer konzultantů pro vzdělávání opatrovnických soudců. Téma práce jsem si vybrala proto, že mám osobní zkušenost jak s rozvodem rodičů, tak i následně s peer konzultanstvím, což mi umožňuje porozumět obtížím, kterým děti v těchto situacích čelí. Rovněž jsem v praxi zjistila, že současná spolupráce aktérů není stále dostatečně efektivní a že je třeba poskytnout soudcům další nástroje a znalosti k řešení této problematiky. Cílem předložené práce je navrhnout rozšíření vzdělávacího workshopu pro opatrovnické soudce s cílem zvýšit jeho efektivitu při podpoře dětí v rozvodových situacích prostřednictvím peer konzultantů.

Práce je strukturována do dvou částí. První část je teoretická, kde se zabývám vymezením důležitých pojmů k této práci. Dále se zabývám rešeršemi zdrojů, propojením tématu se sociální politikou, legislativním ukotvením, teoriemi a metodami sociální práce a etickým hlediskem. V rámci praktické části jsem zpracovala projekt. V projektu se budu dále zabývat rozšířením workshopu pro opatrovnické soudce, kde jim proškolený sociální pracovník a peer konzultanti společně poskytnou nezbytné znalosti a podporu. Tato kombinace teoretických znalostí a praktických zkušeností může výrazně přispět ke zlepšení podpory dětí v rozvodových situacích. Projekt je analyzován na základě analýzy potřeb, stanovuje cíle dle metody SMART, klíčové aktivity, management rizik, přidanou hodnotu a očekávané výstupy a výsledky. Dále se věnuje harmonogramu, rozpočtu a strukturovanému popisu intervenční logiky

1 Rešerše zdrojů

Výchozím zdrojem této práce je osobní zkušenost, a možnost realizace rozhovorů s pracovníky v organizaci *Jak Dál?*, kde jsem absolvovala praxi, a kde aktuálně pracuji jako peer konzultant. Tato zkušenost mi poskytla cenné poznatky, které využívám i při práci na projektu, který navazuje na tuto práci, a který je zaměřen na přínos peer konzultantů v oblasti vzdělávání soudců.

Provedená rešerše byla realizována pomocí přehledové studie odborných zdrojů. Zdroje jsem vyhledávala v databázích Knihovny Univerzity Palackého v Olomouci, EBSCO Discovery Service a Google Scholar, s klíčovými slovy jako rozvod, děti, podpora. Zjistila jsem, že problematika podpory dětí v rozvodových situacích je dobře zastoupena v literatuře, což mi usnadnilo hledání relevantních zdrojů. Postupně jsem rozšiřovala hledání ve vyhledávačích o další klíčová slova, která se týkají témat, kterým se v kapitolách věnuji. Narazila jsem však na limit, protože ve spojitosti s tématem rozvodu jsem nenašla žádný zdroj týkající se slova „peer konzultant“. Hlavním zdrojem informací pro mou práci ve spojitosti s peer konzultanstvím byla oblast duševního zdraví, zejména dokumenty jako Národní akční plán pro duševní zdraví 2020-2030, materiály o vzdělávání a zaměstnávání peer konzultantů jak v zahraničí, tak v České republice, a Manuál zapojení peer konzultantů do péče o duševní zdraví. Ve vztahu k právním otázkám jsem se zaměřila na studium knih, které se týkají rodinného práva a právního postavení dítěte. Konkrétně jsem v Knihovně Univerzity Palackého vybrala publikace jako *Rodinné právo – právní postavení dítěte: výklad k právnímu postavení dítěte a výběr z důležitých soudních rozhodnutí v této oblasti*, *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu* a dále jsem také čerpala z aktuálních zákonů. Ze zákonů jsem také čerpala v kapitole, která se věnuje propojení se sociální politikou. V této kapitole jsem také využila zdroje z knihovny Univerzity Palackého, zejména práce autorů, kteří se specializují na sociální politiku, jako jsou I. Tomeš, V. Krebs a J. Mertl. Dále jsem se inspirovala aktuálními strategiemi rodinné politiky a příspěvky od Ministerstva práce a sociálních věcí. Pro teorie a metody jsem se opírala o práce autorů O. Matouška, Z. Matějčka, S. Kratochvíla, E. Zakouřilové a P. Navrátila, které jsem vyhledávala v literatuře i online prostřednictvím knihovny a databází. Literatura publikovaná před rokem 2000 nebyla zahrnuta do výběru, a to vzhledem k časovému rozsahu od roku 2000 do roku 2023. Také jsem většinu zdrojů hledala v českém jazyce pro lepší porozumění.

2 Představení tématu

V této kapitole se zabývám prezentací nejdůležitějších pojmů vztahujících se ke zkoumané problematice, jejichž jednoznačná definice je zásadní pro porozumění celé předložené práci. Konkrétně bude nejprve představen pojem rozvod obecně, dále se budu věnovat vztahu dětí versus rozvod rodičů. Dále se také věnuji roli soudu v kontextu této problematiky. V neposlední řadě vysvětluji, kdo je to peer konzultant a jaký je jeho význam a úloha v této oblasti.

2.1 Rozvod

Rozvod je jedním z těžkých životních období. Toto období ovlivňuje všechny zúčastněné, nemusí se jednat pouze o rodiče a děti. Rozvod postihuje celou rodinu, i tu širší. Je to fáze života, kterou doprovází neustálý stres a frustrace. Tato fáze bohužel nekončí pouze právním ukončením manželství. Zejména jedná-li se o partnery, kteří spolu mají děti, dopady rozvodu sahají mnohem dál a ovlivňují rodinu po celý život (Matějček, Dytrych, 2002, s. 39).

Matoušek a kol. (2010, s. 63-65) vymezují stadia rozvodu. První stadium je období ambivalence. V tomto období jsou mezi partnery jasné nesoulady. Oba partneři se stále snaží vztah zlepšit a mají motivaci pokračovat. Konflikty mezi nimi ale eskalují a přibývají, až se jeden z partnerů jednoznačně rozhodne vztah ukončit. V této chvíli nastává fáze vlastního rozvodu, kdy je k soudu podána žádost. Žádost může podat jeden z partnerů či oba společně. V případě, kdy se partneři domluví, jedná se o rozvod souhlasný. Pokud mají partneři děti, jedná se o nich vždy přednostně. Rodiče nemohou v tomto jednání své dítě zastupovat, mohlo by se jednat o střet zájmů. Do této situace se vždy zapojuje sociální pracovník, který reprezentuje hlas dítěte. Tato fáze rozvodu může být náročná pro všechny zúčastněné, včetně té strany, která návrh podává, a může se tedy zdát, že se s rozvodem vypořádá dobře. Během této fáze vlastního rozvodu mohou partneři používat všechny možné aspekty, které ani nejsou v rámci soudního řízení podstatné. Tyto aspekty mohou vyvolat silné emocionální reakce. Období po rozvodu je fáze, kterou každý z bývalých partnerů může prožívat jinak. Tato fáze je spjata se ztrátou partnera. Někdo se se ztrátou partnera vyrovná tím, že ho nahradí okamžitě někým novým, a někdo může ztrátu prožívat hůře a mít problém s navázáním nového kontaktu. Dle Matouška a kol. (2010) může být taková ztráta partnera po psychologické stránce těžší než jeho úmrtí. Pokud spolu mají partneři děti, jsou celoživotně spojeni a je důležité, aby mezi sebou nadále komunikovali a setkávali se.

V kontextu rozvodu je také důležité upozornit na to, že existují i rodiče, které žijí s dětmi, ale nejsou sezdáni. Nejedná se tedy o rozvod, ale o rozchod rodičů (Zakouřilová, 2014, s. 53). V případě rodičů, kteří se rozcházejí, ale domluví se na výchově a výživném dítěte, není potřeba, aby zasahoval soud. Naopak, když dojde k nesouladu, matka či otec podá návrh k opatrovnickému soudu, který o péči dítěte rozhodne (Aperio, 2024, [online]).

2.2 Děti a rozvod

Rozvod rodičů je velice těžké a náročné období pro dítě bez ohledu na jeho věk. Dle Matějčka nelze stanovit věkovou hranici, kdy by dítě rozvodem netrpělo (Matějček, 2002, s. 40). Mezi aspekty, které děti ovlivňují v rozvodových situacích, patří věk, zdravotní stav a také to, jak rodiče k rozvodu přistupují. Rodiče často řeší své konflikty před dítětem, využívají ho jako zbraň či prostředníka a navzájem se negativně vyjadřují o druhém rodiči. Všechny tyto aspekty se na dítě navalují, a nelze se divit, že to jsou právě děti, které jsou největšími oběťmi rozvodů a které mohou být negativně poznamenány do budoucna (Špaňhelová, 2010, s. 46-72). Také Matoušek (2015, s. 25) uvádí, že konflikt zasahuje každé dítě tím, že vyvolává stres, strach a úzkost, a to jak přímo, tak i nepřímo. Důsledkem pak mohou být zhoršené výchovné dovednosti rodičů a zhoršené vzájemné vztahy mezi dítětem a rodiči. Rodičovský konflikt je nejméně škodlivý v případech, kdy je spor udržen mezi rodiči, netýká se výchovy a dětí. Důležité také je, aby do sporu nebyly děti vtaženy jako svědci, prostředníci ani ti, kdo mají rozhodnout a přebírat odpovědnost dospělých (Emery, Otto and O'Donohue In: Matoušek, 2015 s. 25-26).

Novák a Průchová (2007, s. 53–55) vymezili reakce na rozvod v souvislosti s věkem dětí. Dítě na rozvod rodičů reaguje už v období před narozením neboli v prenatálním období. Tyto reakce se mohou projevit například předčasným porodem nebo nízkou porodní hmotností. Novorozenci nechápou, co rozvod znamená, ale cítí změnu, která se děje. Na takovou událost mohou reagovat následnými problémy s jídlem, spánkem a vývojovým opožděním.

Ve věku tři až pět let se jedná o období, kdy se začínají objevovat problémy, které jsou spjaty s adaptací na nové situace a s emocemi. Mezi tyto problémy patří například noční můry, problémy s usínáním a strach z odloučení od pečující osoby. Dítě v této vývojové fázi stále ještě nerozumí problémům, které se mezi rodiči dějí, vnímá ale změny. Dítě si může začít uvědomovat, že jeden z rodičů je přítomen méně. Taková situace může v dítěti vyvolávat pocit úzkosti a viny. Je také podstatné si uvědomit, že je dítě v této fázi zralé více emocionálně než

mentálně, což se může projevat v jeho reakcích podle věku mladšího dítěte (Novák, Průchová 2007, s. 53-55).

U dětí ve věku kolem šesti let se začíná zátěž, která je spojena s rozvodem rodičů a začátkem školní docházky, násobit. Tato zátěž se projevuje nesoustředěností, výkyvy nálad a také zvýšenou úrovní agrese. Zhoršovat se může také výslovnost. Rodiče mohou na takové zhoršování dítěte reagovat odmítáním či domlouváním, což může zvyšovat jeho pocity viny, které jsou spojeny s rozvodem. Ve věku sedmi až deseti let dítě často trpí ztrátou jednoho rodiče ve srovnání s tím, že ostatní spolužáci mají rodiče, kteří žijí spolu. Tato ztráta vyvolává smutek a v některých případech i agresivitu vůči ostatním (Novák, Průchová 2007, s. 53-55).

S nástupem do pubertálního věku už dítě situaci rozvodu chápe daleko lépe. Také si velice dobře uvědomuje svoji roli, kterou může začít zneužívat. Takové situace mohou nastat například tehdy, kdy jeden z rodičů dítěti něco zakáže, dítě začne reagovat vydíráním, že bude s druhým rodičem. Může nastat i situace, kdy dítě v souvislosti s absencí jednoho rodiče začne přebírat jeho roli, i když pro tuto situaci není zralé. V období silnější puberty, typicky ve věku čtrnácti až šestnácti let, je s některými dětmi náročná komunikace i bez ohledu na rozvod rodičů. Dítě může situaci zneužívat, často ji může vidět jednostranně a zkresleně. V tomto období hrozí u dítěte vznik úzkosti, deprese, nejistoty, riziko užívání drog, sexuální promiskuity a strachu z budoucnosti apod (Novák, Průchová 2007, s. 53-55).

S přechodem do dospělosti, ve věku sedmnácti až devatenácti let, se děti často vyhýbají problémům rodičů, nechtějí je řešit. Předpokládají, že rodiče budou vždy k dispozici, poskytnou podporu a budou jim naslouchat, jak emocionálně, tak i finančně, když to bude potřeba. Obtížnější pro ně je, když se situace obrátí, a oni se stávají těmi podpůrnými. I v dospělosti vyvolává rozvod rodičů pocit ztráty, úzkosti a viny, což může ovlivnit budoucí partnerské vztahy (Novák, Průchová 2007, s. 53-55).

2.3 Role soudu

Role soudu je v rámci tématu rozvodu velice důležitá. Má za úkol zajistit spravedlnost a práva obou stran. V rámci rozvodu rodičů se zájem o dítě řeší přednostně při soudním řízení o rozvodu manželů. Rodiče, kteří jsou nesezdáni a nejsou schopni se domluvit na péči o dítě, řeší spor v rámci opatrovnického řízení. Opatrovnický soudce v rámci řízení musí posoudit nejlepší zájem dítěte. Pracuje s mezilidskými vztahy a emocemi. Rozhoduje nejen o sporech mezi

rodiči, ale hlavně o osudu dítěte. Soudce by měl být autoritou, která se aktivně snaží nalézt přijatelné řešení pro všechny zúčastněné strany. Někteří soudci ale nevěří, že tento proces pomůže k vyřešení konfliktu mezi rodiči. Přispívá tomu i skutečnost, že soudci často nemají dostatek informací o tom, jak pracovat s rodinou či dítětem (Rogalewiczová, 2019, s. 174).

Pokud se soudce rozhodne s dítětem hovořit, měl by zvážit tyto věci: účel, čas a fázi setkání s dítětem. Důležité je zvážit, kdy a jak se má v rámci soudních jednání setkání s dítětem uskutečnit. Je lepší, aby participační práva dětí probíhala nezávisle na samotném jednání. Pokud se však jednání a účast dětí prolínají, je vhodné zajistit jim doprovod v soudní budově před a po participačním úkonu. To může být realizováno soudními zaměstnanci, jako jsou soudní sociální pracovníci. Při projednávání rodičovských sporů není vhodné, aby dítě bylo přítomno v jednací síni. Pokud však dítě blízké věku zletilosti vyjádří zájem o přítomnost při jednání, mělo by mu být poskytnuto poučení o jeho průběhu, možných konfliktech a právu opustit místnost, kdykoliv bude chtít. Je také velice důležité zvážit vhodné místo pro setkání s dítětem v závislosti na jeho věku, jelikož to má klíčový vliv na průběh rozhovoru. Jedním z možných míst pro setkání může být kancelář soudce, která je uzpůsobena pro taková jednání. V případě nedostupnosti kanceláře je možné takové setkání provést i v jednací síni, avšak je důležité dítěti vysvětlit průběh jednání, například rozložení osob v místnosti. Dítě by také mělo být seznámeno s tím, zda bude rozhovor nahráván či zapisován, a mělo by už předem vědět, co setkání se soudcem obnáší. Takové seznámení by mohl udělat například opatrovník dítěte. Rozhovor s dětmi by neměl být prováděn na místech, jako je škola či v institucích pro volnočasové aktivity. Setkání na těchto místech může narušit komfort dítěte (Justiční akademie, 2021, [online]). V rámci praxe jsem zaznamenala, že soudci nemají pro tyto případy sjednocený systém. Existuje zde rozdílný přístup k otázkám, jako je například nahrávání rozhovorů. Každý soud volí odlišný přístup. V některých regionech funguje interdisciplinární spolupráce, která se jeví jako efektivní, ale v jiných nikoliv.

2.4 Peer konzultant

Slovo peer je převzato z anglického jazyka. Jeho překlad do češtiny není jednotný, ale nejčastěji se využívá slovo vrstevník. Dále lze tento pojem definovat ve smyslu označení osob, které sdílí stejné charakteristiky, jako jsou například zájmy, bydliště či zdravotní postižení (Foitová a kol., 2014, s. 11-12, [online]).

Peer konzultanta lze popsat jako člověka, který si prošel těžkou životní situací, o které je schopen hovořit. Při práci s klientem využívá svůj vlastní příběh a dává klientovi naději, motivaci a podporu. Poskytuje mu také zpětnou vazbu. Aby peer konzultant mohl začít pomáhat lidem na základě své zkušenosti, musí nejprve projít fází zotavení. Bez ní nemůže pomoc poskytnout (Foitová a kol., 2014, s. 11-12, [online]).

Foitová a kol. (2014, s. 14, [online]) vychází z pojmu zotavení dle Anthonyho (1993). Termín zotavení můžeme rozdělit na klinické a osobní. Klinické zotavení chápeme jako proces, ve kterém pacient s psychickými problémy zlepšuje svůj stav. Zotavení osobní je proces, v němž se pacient snaží překonávat náročné situace a hledat způsoby, jak se s nimi vypořádat. Osobní zotavení je v konceptu peer konzultanství velice důležité.

Peer konzultanství se nejčastěji v České republice vyskytuje v oblasti péče o duševní zdraví. V této práci se věnuji peer konzultanství spojenému s tématem rozvodu rodičů. Pro tuto oblast poskytuje službu peer konzultanta jediná organizace v České republice. Jedná se o organizaci *Jak Dál?* Peer konzultant se angažuje v různých aktivitách podporujících děti, jako je například školení soudců na workshopech zaměřených na rozhovory s dětmi, které procházejí nebo prošly rozvodem svých rodičů. Tento workshop považuji za velmi důležitý, a proto jsem se rozhodla zařadit peer konzultanta mezi klíčové aktéry v této oblasti, protože může přispět k pozitivní změně. Další aktivity, do kterých je peer konzultant v organizaci zapojen, jsou přednášky na školách, různé osvětové akce či přednášky a také konzultace s klienty, které vede sociální pracovník. Peer konzultant je zde v pozici odborníka na svůj vlastní život. Popisuje svůj životní příběh, ve kterém zdůrazňuje i své emoce a pocity.

3 Propojení tématu se sociální politikou

V této kapitole se budu snažit propojit znalosti sociální politiky s tématem předložené práce. V mé práci se konkrétněji zaměřuji na politiku rodinnou. Zabývám se tím, jakými způsoby může stát pomoci rodinám v obtížné situaci, včetně těch situací, které se týkají rozpadu rodiny.

Rodinu lze považovat za základní a nejstarší jednotku společnosti. Rodina je klíčovým pojmem pro oblast rodinné politiky, která je neoddelitelnou součástí sociální politiky. Rodinná politika se zabývá souhrnem opatření a aktivit, které si kladou za cíl rodinu podporovat (Krebs a kol., 2015, s. 381). Rodinných politik může být více, není pouze jedna. Rodinnou politiku rozlišujeme na politiku veřejnoprávní a soukromoprávní. Veřejnoprávní politika je spojena s aktivitami vlády a samosprávných orgánů v regionech. Naopak soukromoprávní rodinná politika zahrnuje iniciativy různých církvích či neziskových organizací. Rodinná politika státu je souhrn všech rodinných politik, ať už politiky veřejnoprávní či soukromoprávní, které se mohou doplňovat nebo střetávat (Tomeš, 2011, s.186).

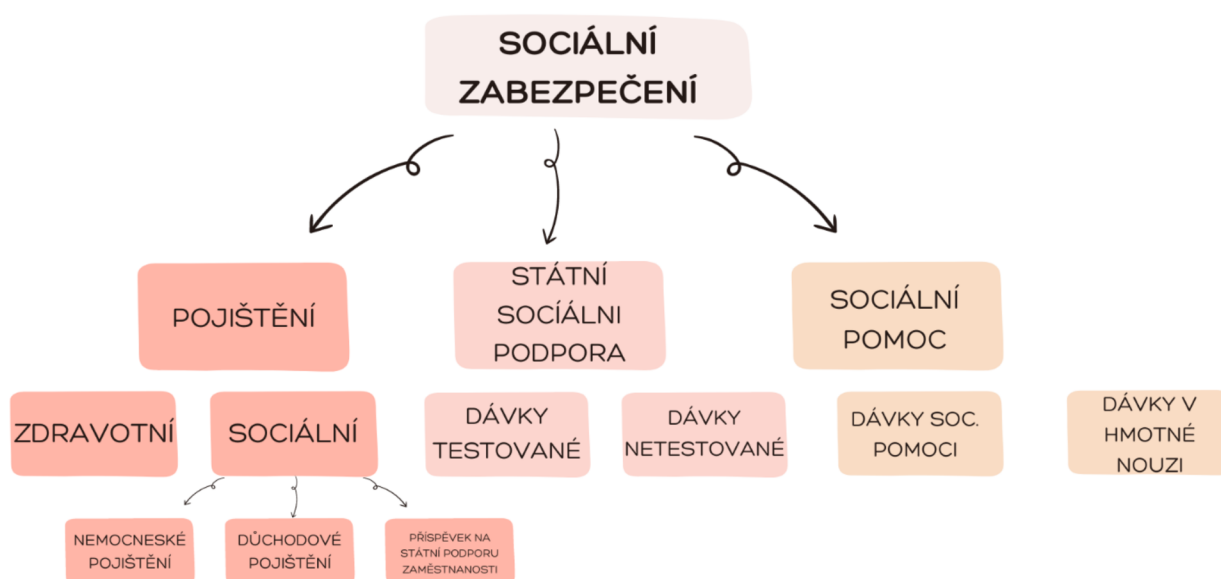
Trendem současné společnosti je silná orientace na výkon, ekonomickou prosperitu a individuální blaho. Přestože rodina stále zůstává základní hodnotou, často jí není věnován dostatek času a energie. Stát přebírá řadu rolí, ale stále existují nejasnosti ohledně autonomie rodiny a zásahů státu do rodinného života. Sociální politika se zaměřuje na podporu zranitelných skupin, jako jsou zdravotně postižení, neúplné rodiny a senioři. Podpora zdravé a fungující rodiny však zůstává v pozadí, i když je pro soudržnost společnosti nezbytná. Klíčové jsou pro rodinný život znalosti, čas a finanční prostředky, které však mnohým rodinám chybí. Současné společenské změny vedou k novým alternativám životního stylu, a nároky na rodiče v oblasti výchovy dětí neustále rostou. Rodičovské investice do rodiny jsou významné, ale často nejsou dostatečně oceněny (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008, s. 7, [online]).

Cílem rodinné politiky je vytvořit takové prostředí, které by bylo přívětivé vůči všem rodinám, a to jak prostřednictvím různých opatření, tak i právních norem. Mezi aktéry rodinné politiky lze řadit orgány státní správy na ústřední, regionální a místní úrovni, orgány samosprávy, občanský a komerční sektor, odborníky, vzdělávací instituce, média a širokou občanskou veřejnost. Velice podstatné je to, aby tito aktéři spolu navzájem spolupracovali. Zapojení všech aktérů rodinné politiky je v České republice v současnosti na velmi nízké úrovni. Ale i přesto roste počet případů, kde spolu nejrůznější subjekty vzájemně spolupracují (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008, s. 8-9, [online]).

V rámci rodinné politiky je nutno zmínit i aktuální strategický plán. Tento plán se soustředí na podporu rodin v různých etapách její existence. Klade důraz na uznání a upevnění rodiny, prevenci negativních jevů a podporu manželství jako primárních opatření pro zlepšení rodinné stability. Jeden z hlavních cílů, který si klade strategie rodinné politiky 2024–2030, je podpořit rodiny ve všech fázích života, i ve specifických situacích, včetně rodičů, kteří se rozcházejí. Součástí tohoto cíle je i cíl 5.5: reagovat na identifikované problémy u rozcházejících se partnerů/rodičů prostřednictvím rozvoje ověřených modelů práce k snížení konfliktů a harmonizaci porozpadových vztahů v rodině. Po rozvodu žije mnoho rodičů samostatně. Podle dat žije v České republice 302,4 tisíce domácností s dětmi, kde nejsou přítomni oba rodiče, přičemž 87 % z nich je vedených matkou jako samoživitelkou. V těchto domácnostech žije 438 tisíc dětí. Samoživitelé patří mezi skupinu trvale ohroženou chudobou, přičemž mnozí se potýkají s neplacením výživného ze strany druhého rodiče (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023, s. 123-135, [online]). Na takové problémy reagují nástroje rodinné politiky. Pod pojmem nástroje rodinné politiky si můžeme představit různé prostředky, které se využívají k podpoře rodin, které se nacházejí v těžké životní situaci. Nástroje by měly být v souladu s cíli rodinné politiky. Také by měly reflektovat současné priority v této oblasti. Nástroje dle Mertla rozlišujeme na přímé, nepřímé a služby (Mertl a kol., 2023, s. 343).

3.1 Přímé finanční nástroje

Přímé finanční nástroje rodinné politiky se poskytují v rámci všech pilířů sociálního zabezpečení, který se skládá z pilíře pojištění, státní sociální podpory a sociální pomoci.



Obrázek 1: Pilíře sociálního zabezpečení, zdroj: vlastní tvorba

Z pilíře sociálního pojištění jsou v rámci nemocenského pojištění, který je definován zákonem č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění, vypláceny tyto dávky, které podporují rodinné potřeby: otcovská poporodní péče, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, pomoc v mateřství a ošetřovné a dlouhodobé ošetřovné (Mertl a kol., 2023, s. 345-347).

Dalším pilířem sociálního zabezpečení je státní sociální podpora, která je určena pro potřeby rodin s dětmi. Státní sociální podpora je upravena zákonem č. 117/1995 Sb. V rámci tohoto pilíře se poskytují dávky testované, které jsou poskytnuty na základě výše příjmu osoby, a dávky netestované, u kterých příjem nehraje roli. Mezi dávky testované patří přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné. Oproti tomu mezi dávky, u kterých není třeba znát příjem, patří rodičovský příspěvek a pohřebné. K dávkám, které spadaly do pilíře státní sociální podpory dříve, patřily také dávky pěstounské péče. Momentálně tyto dávky upravuje zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (Mertl a kol., 2023, s. 345-347).

Posledním pilířem sociálního zabezpečení je sociální pomoc. Zde se jedná o pomoc rodinám či jednotlivcům, kteří ji nejvíce potřebují. Jedná se o dávky pomoci v hmotné nouzi, do kterých dle zákona č. 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi patří: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. Dále jsou také v rámci tohoto pilíře rovněž poskytovány dávky pro jedince se zdravotním postižením. Tyto dávky jsou vypsány v zákoně č. 329/2011

Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. Mezi tyto dávky patří příspěvek na mobilitu, na zvláštní pomůcku a průkaz osoby se zdravotním postižením (Mertl a kol., 2023, s. 345-347).

Jednou ze specifických dávek, která je určena pro nezaopatřené děti, je dávka náhradního výživného. Tato dávka je upravena zákonem č. 588/2020 Sb. o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů. Nárok na náhradní výživné vzniká v případě probíhajícího exekučního řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí kvůli neplnění výživného (Mertl a kol., 2023, s. 345-347).

3.2 Nepřímé finanční nástroje

Nepřímé finanční nástroje se týkají zejména oblasti daňových úlev. Tyto daňové slevy upravuje zákon č. 583/1992 Sb. České národní rady o daních z příjmu. Je to jeden z efektivních nástrojů pro rodiny s dětmi. Jedním z nejvíce používaných nepřímých nástrojů je daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Taková úleva znamená, že vypočtená daň se sníží o určitou částku daňového zvýhodnění. Cílem je podpořit rodiče. Mezi další nástroje patří sleva na dani za manžela či manželku a také sleva na dani za umístění vyživovaného dítěte v předškolním zařízení neboli můžeme hovořit o tzv. školkovném (Mertl a kol., 2023, s. 347-348).

3.3 Služby

Mezi nástroje řadí Mertl a kol. (2023, s.343) také služby. Pojmem sociální služba se označuje činnost poskytovaná státními či nestátními organizacemi za účelem pomoci lidem, kteří se ocitli ve stavu nouze. Sociální služby jsou součástí systémů sociální ochrany a mohou sloužit jako náhrada nebo doplněk k sociálním dávkám. Jejich poskytování se upřednostňuje tam, kde je to účinnější než poskytování finančních dávek, i když tyto služby mohou být nákladnější. Při volbě mezi dávkami a službami je kladen důraz na to, zda služba poskytne větší užitek než finanční pomoc, a to je klíčovým kritériem pro rozhodování o tom, který typ podpory je pro klienty nejvhodnější (Tomeš 2010, s. 38.). Služby jsou upraveny zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Mezi základní služby patří: sociální poradenství, služby sociální péče a také sociální prevence. Formy těchto služeb rozlišujeme na pobytové, ambulantní a terénní. V rámci tématu mé práce se nejvíce zaměřím na služby, které se týkají sociálního poradenství a sociální prevence.

3.3.1 Sociální poradenství

Základem sociálního poradenství je předání či výměna informací mezi tím, kdo je podává, a tím, kdo informace přijímá. V rámci sociální práce je to tedy předávání informací mezi pracovníkem a klientem. Dle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách, dělíme sociální poradenství na základní a odborné. V rámci základního poradenství musí sociální pracovník umět klientovi poskytnout základní informace o službách, které mu mohou pomoci jeho problém vyřešit. Odborné poradenství je věnováno individuálním potřebám jednotlivce, skupin či rodiny. Dle platné legislativy poskytuje tyto základní činnosti: zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoci při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Probíhá v rámci občanských, manželských, rodinných a dalších různých poradnách.

V rámci tématu mé práce, které je spojeno se sociálním poradenstvím, může rodina využívat poradenství ve všech fázích rozvodu, ať už se jedná o fázi předrozvodovou, rozvodovou nebo porozvodovou. Z pohledu služeb sociálního poradenství v rámci mé práce nesmím zapomenout na orgán sociálně-právní ochrany dětí.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí neboli OSPOD spadá pod zákon č. 359/1999 Sb. Tento orgán je součástí sociálních služeb, které poskytují pomoc rodině a dětem. Povinností OSPOD je podpora a ochrana dětí, které se nachází v obtížné situaci. Většina pracovníků z OSPOD považuje rozvádějící se rodiče za jednu z velice náročných skupin, pokud jde o spolupráci a komunikaci. Jedním z faktorů, který dítě může ohrozit, je i vzdělání rodičů. Vzdělanější rodiče velmi často způsobují vyhrocení sporů a s dětmi manipulují, což je staví do složitých situací a může mít negativní vliv na dětskou psychiku (Matoušek, Pazlarová, 2016, s. 105). OSPOD pracuje také s rodinami a zaměřuje se na ochranu rodičovství, jeho práv a na oblast výchovy dětí. Pracovníci OSPOD provází rodinu procesem rozvodu a mají rovněž možnost odkázat ji na další formy poradenství.

3.3.2 Sociální prevence

„Služby sociální prevence napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a

chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů.“ (Zákon č. 108/2006 Sb., [online]).

Součástí zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., se mezi služby sociální prevence řadí: raná péče, krizová pomoc, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půli cesty, kontaktní centra, intervenční centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terapeutické komunity a dílny, terénní programy. Z těchto služeb můžeme v oblasti podpory rodiny a dětí využít spoustu z nich. Azylový dům může znamenat dočasné bydliště pro rodiče, který nemá kam jít. Krizovou telefonickou pomoc lze uplatnit například při podpoře nejen dětí, ale i rodičů, kteří nevědí, s kým tento problém řešit. Dle Vodáčkové a kol. (2012, s. 266) je jedním z nejčastějších důvodů, proč dítě volá na krizovou linku, rozvod nebo odchod rodiče. U rodičů je toto téma také jedno z nejvíce častých. Další službou, kterou mohou rodiny využít, jsou sociálně-aktivizační služby pro rodiny s dětmi, které reagují na dlouhodobé krizové situace, se kterými se rodiče nejsou schopni sami vyrovnat (Mertl a kol., 2023, s. 351).

4 Legislativní zakotvení

V této části práce se zaměřím na propojení tématu s legislativou. Budu se věnovat tomu, jak je rozvod ukotven v legislativě. Dále se budu zabývat participačními právy dítěte a také tomu, jak je v legislativně ošetřeno vzdělávání soudců a pozice peer konzultanta.

4.1 Rozvod a legislativa

Rozvod je zakotven v rodinném právu nového občanského zákoníku. Konkrétněji díl 5. Zánik manželství. Dle § 755 (3) soud nerozvede manžele, dokud nebude rozhodnuto o poměrech dítěte (Zákon č. 89/2012 Sb., [online]).

Po rozvodu už sice rodiče přestávají být manželé, ale rodičovská odpovědnost se jich týká nadále. Rodičovskou odpovědnost lze definovat jako souhrn všech povinností a práv rodičů, které mají. Tato práva a povinnosti se týkají péče o dítě, udržování osobního styku s dítětem a zajištění jeho vzdělání a výchovy (Polišenská, Feberová, Stuchlík, 2019, str. 153). Úmluva o právech dítěte ve článku č. 18 říká, že oba rodiče mají společnou odpovědnost na výchově dítěte (Sdělení č. 104/1991 Sb., [online]).

Mezi častý důvod sporů mezi rodiči patří problematika svěřeni dítěte do péče. Existují tři formy péče. Podle § 907 odstavce 1. občanského zákoníku, soud může svěřit dítě do výlučné péče jednoho z rodičů, střídavé péče či společné péče. Důležitým aspektem, který hraje při rozhodování soudce roli, je nejlepší zájem dítěte (Zákon č. 89/2012 Sb., [online]). Jestliže je cílem posílit rodičovskou odpovědnost a udržet kontakt s dítětem, nejlepším možným soudním rozhodnutím je společná péče rodičů (Matoušek a kol., 2022, s. 375).

Nejlepší zájem dítěte spadá do Úmluvy o právech dítěte. Dle článku 3. se zájem především týká všech činností, které ovlivňují život dítěte. Jedná se o vzdělání, zdravotní péči, oblast rodinných vztahů a další složky života dítěte. Je důležité, aby všechny instituce sociální péče, ať už veřejné či soukromé, a také soudy, zohledňovaly tento zájem (Sdělení č. 104/1991 Sb., [online]). Vždy je ale důležité posuzovat každé dítě individuálně. I když všechny děti spojuje stejné téma, tj. rozvod rodičů, nemusí být řešení, které je efektivní u jednoho dítěte, vhodné pro ostatní děti (Matoušek a kol., 2015, s. 73).

4.2 Participační práva dítěte

V rámci Úmluvy o právech dítěte sdělení č. 104/1991 Sb. čl. 12, má každé dítě, které je schopno formulovat své myšlenky, právo se svobodně vyjadřovat v záležitostech, které se ho týkají. Dítěti je nabízena možnost být vyslyšeno v každém soudním jednání, které se ho týká (Sdělení č. 104/1991 Sb., [online]).

Jak uvádí zákon č. 89/2012 Sb. § 943, pokud hrozí mezi dítětem a rodičem střet zájmů, soud má povinnost stanovit dítěti opatrovníka (Zákon č. 89/2012 Sb. §943, [online]). Během soudního řízení je dítě zastupováno tzv. kolizním opatrovníkem. Kolizní opatrovník je pracovníkem odboru sociálně právní ochrany dětí. Tento pracovník by měl být s dítětem a rodinou v kontaktu již před samotným jednáním. Rozhovor s dítětem vedou většinou sociální pracovníci, neboť mají více kompetencí než soudci. U dětí, které jsou starší, může proběhnout i rozhovor se soudcem. V rámci tohoto rozhovoru může dojít k negativní a emočně náročné zátěži dítěte. Soudci se proto často raději těmto rozhovorům vyhýbají, neboť si jsou vědomi, že nemají k tomuto rozhovoru skoro žádné kompetence. Ve velice vyhrocených případech, kdy se rodiče nejsou schopni domluvit, může zasáhnout soudní znalec (Rogalewiczová, 2019, s. 126-129).

V České republice je věk, od kterého může být dítě vyslyšeno, stanoven na hranici 12 let. Tato hranice má spíše doporučující charakter. Jak jsem již zmínila, záleží spíše na rozumové vyspělosti konkrétního dítěte. V rámci celého soudního řízení je nutno s dítětem zacházet opatrně a vše mu vysvětlovat. Také by se mu měl zdůraznit fakt, že není zodpovědné za to, jak soudce rozhodne o jeho zájmu (Rogalewiczová 2019, s. 126-129).

4.3 Vzdělávání soudců

Soudci mají v kontextu rozvodu rodičů obrovskou roli. Rozhodují o následném životě dítěte. V kapitole představení tématu, přesněji podkapitole 1.3 Role soudu, jsem se již zmínila, že dle Rogalewiczové (2019, s. 174) je limitem soudců při rozhodování o nejlepším zájmu dítěte fakt, že nemají dostatek informací o tom, jak s dětmi či rodinou pracovat. Proto považuji za důležité a potřebné vzdělávání soudců v tomto kontextu zlepšit.

Dle zákona č. 6/2002 Sb. § 82 odstavec (2) je soudce povinen dbát soustavným vzděláváním o prohlubování svých odborných právních a dalších znalostí potřebných pro řádný výkon

funkce. K tomu vedle samostatného studia využívá zejména vzdělávací akce, organizované Justiční akademií, případně soudy a vysokými školami (Zákon č. 6/2002 Sb., [online]).

4.4 Zakotvení pozice peer konzultanta

Peer konzultanti se v současné době angažují v komunitních službách, centrech duševního zdraví a také v psychiatrických nemocnicích. V psychiatrických nemocnicích je však kvůli absenci zanesení této oficiální pracovní pozice v legislativě či v Národní soustavě peer konzultantů nejméně. V oblasti komunitních služeb je situace poněkud lepší. Peer konzultant zde pracuje v rámci multidisciplinárního týmu. Nicméně i zde se setkáváme s problémem spojeným s nedostatečným legislativním ošetřením této pracovní pozice (Chrtková, Součková, 2022, s. 47, [online]).

Jak jsem již zmínila, pozice peer konzultanta zatím není legislativně ukotvena. Národní akční plán pro duševní zdraví 2020-2030 si klade jeden z mnoha cílů tuto pozici legislativně ukotvit. Tato pozice by měla být typově vymezena jako pracovník v sociálních službách-peer konzultant a měla by být upravena v zákoně č. 108/2006 Sb. Další typová pozice ošetřovatel-peer konzultant by měla vycházet ze zákona č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (Anders a kol., 2020, s. 53, [online]).

5 Teorie a metody sociální práce

V této kapitole se budu věnovat propojení tématu s metodami sociální práce. Pokusím se zjistit, jakým způsobem mohou teorie a metody sociální práce pomoci v podpoře dětí v rozvodových situacích.

Definic sociální práce je mnoho. Protože se sociální práce rozvíjela v různých sociokulturních podmínkách, neexistuje jednotná definice sociální práce. Jednu z možných definic vymezil Navrátil (2000, s. 6).

„Sociální práce může být definována jako umění, věda, profese, která pomáhá lidem řešit jejich osobní, skupinové (zvláště rodinné) a komunitní problémy. Sociální pracovníci se tak pomocí svých metod snaží pomáhat klientům zajistit uspokojivé osobní, skupinové a komunitní vztahy.“

V sociální práci se vyskytují také paradigmaty. Slovo paradigma znamená určitý vzor, model, také vysvětluje, jaké metody se dají využívat. Každá metoda má svá vlastní východiska. Během 20. století zformuloval M. Payne tzv. malá paradigmaty, která jsou celkem tři, a to konkrétně terapeutické, poradenské a reformní. Tato paradigmaty se navzájem ovlivňují (Navrátil, 2000, s. 12-13).

V kontextu této práce se prolíná paradigma poradenské a terapeutické. Prvním z paradigmat, které reaguje na tuto problematiku, je poradenské, dle Navrátila (2000, s. 12) sociálně-právní pomoc. V rámci tohoto paradigmatu je pro sociální pracovníky klíčové znát dobře obory, jako např. sociální politiku, sociologii a právo a mít přehled o sociálních službách. To vše proto, aby byli schopni klientům předat kvalitní informace a zdroje. Také je zde důležité, aby dobře fungovala síť sociálních služeb v ČR. Terapeutické paradigma vychází z poznatků psychologie/psychoterapie. V souvislosti tohoto paradigmatu je sociální práce vnímána jako terapeutická intervence. Sociální pracovník se v rámci své profesní výbavy musí opírat o znalosti psychologie a rovněž mít terapeutický výcvik. Důležitou roli zde hraje duševní zdraví a pohoda člověka. Velký důraz je přikládán komunikaci mezi sociálním pracovníkem a klientem. Z tohoto paradigmatu vychází například rodinná terapie a Rogeresův přístup zaměřený na člověka (Navrátil, 2000, s. 12).

Metody sociální práce představují jasně vymezené postupy, které sociální pracovník při své práci uplatňuje a které jsou specifikovány cílem nebo cílovou skupinou. Dle Matouška (2013,

s.13) lze rozdělit základní metody dle cílové skupiny na: práci s jednotlivcem, se skupinou, s rodinou a s komunitou.

5.1 Sociální práce s rodinou

V této části práce bude využita základní metoda sociální práce s rodinou. Toto odvětví sociální práce se zaměřuje na poskytování podpory a pomoci rodinám v různých náročných životních situacích. Do náročných situací se dostává každá rodina, záleží ale na tom, jak je schopna využít své zdroje ke zmírnění vzniklých problémů. Za ohrožené rodiny se považují rodiny, kde nejsou dostatečně vyvažovány rizikové faktory a hrozí jejich rozpad (Matoušek a kol., 2013, s. 202). V rámci sociální práce s rodinou se často využívají systémové a systemické přístupy.

Systemový přístup, který vychází z psychodynamické teorie, začal vznikat v 60. letech 20. století. O rodině se zde uvažuje jako o otevřeném systému, což znamená to, že když se rodina na terapeuta obrátí, terapeut se stává její součástí. Radí jim s tím, na co se mají soustředit a co mají dělat. O čem mají komunikovat a v čem se mají posunout. Nepřemýšlíme nad konkrétními jednotlivci, ale nad tím, jak funguje vztah mezi rodinou (systémem). Druhým přístupem je systemický přístup, který se začal vyvíjet ze systémového přístupu v 80. letech 20. století. Vychází z teorie radikálního konstruktivismu, který tvrdí, že realita je individuální konstrukcí každého jedince. Primární roli zde hraje použití jazyka. Rodina je zde vnímána jako uzavřený systém, který sám na sebe reaguje. Ze systemického přístupu vychází také narativní terapie. V této terapii pracuje klient na svém příběhu společně s terapeutem. Příběh obsahuje různé problémy klienta, jako je například nemoc, rozvod a extrémní pesimistické představy. Cílem této terapie je pozměnit negativní myšlení či příběh klienta, který způsobuje jeho psychické potíže. Systemická terapie využívá spoustu technik, jako např. cirkulární dotazování, otázka po zázraku, zhodnocení pozitiv a reflektivní tým (Kratochvíl, 2017, s. 256-271).

Technik, které se využívají při práci s rodinou v obtížných situacích, je opravdu mnoho. Techniky se od sebe liší podle toho, zda pracujeme s rodičem či dítětem, u kterého také záleží na jeho věku. Jinak budeme pracovat s dítětem, které je v období předškolního věku, jinak s dítětem v pubertě. Důležitou a základní technikou, která se využívá při práci se všemi klienty, je rozhovor, který se odehrává po celou dobu sezení s klientem. Prostřednictvím rozhovoru navazujeme příjemnou atmosféru, získáváme důležité informace. Také sledujeme, jak klient reaguje na dané věci (Zakouřilová, 2014, s. 76-77). Dle Ulehly je také základním nástrojem sociálního pracovníka rozhovor, který má 5 částí. 1) Příprava, která se týká všeho, co se děje

před rozhorem s klientem. 2) Otevření, což je fáze, kde probíhá společná práce s klientem, např. sjednání schůzky. 3) Dojednávání, cílem je to, aby bylo všem jasné, co si přeje klient a co mu může pracovník nabídnout. 4) Průběh, při kterém se snažíme problém vyřešit. 5) Ukončení, kdy se zhodnotí celková společná práce (Ulehla, 2005, s. 7-15).

5.2 Práce s rodinou v době rozvodu

Sociální práce s klienty, kteří si prochází rozvodem, je velice náročná. Sociální pracovník musí přijmout fakt, že klient, který hledá pomoc v této těžké situaci, usiluje zároveň i o dalšího spojence. Musí proto zaujmout nezaujatou pozici vůči oběma rodičům. V takové roli spojence by mohl být například právník, u kterého se to dá předpokládat (Matoušek a kol., 2010, s. 68-69).

V období rozvodu bývají oba partneři ovládnuti emocemi. Sociální pracovník by jim měl umožnit o těchto emocích mluvit. Spousta partnerů si přeje, aby se nemusela navzájem vidět, a někdy by pro ně bylo lepší spolu vůbec nekomunikovat. To bohužel není reálné, když mají partneři děti. V této situaci je naopak velice důležité, aby spolu komunikovali (Matoušek a kol., 2010, s. 68-69). Sociální pracovník realizuje roli průvodce v celé této situaci, ať už se jedná o předrozvodové, rozvodové a porozvodové období. Na zvládnutí těchto fází má podstatný vliv právě komunikace, spolupráce mezi rodiči a respekt k přání dítěte (Zakouřilová, 2014, s. 54). Pro rodiče a děti je poskytováno odborné poradenství na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, tedy OSPOD. Toto poradenství má na prvním místě hájit zájmy dětí. Pokud mají mezi sebou rodiče vyhrocený vztah, měli by využít další poradenské či terapeutické služby, jako např. partnerská poradna či mediace. Tyto služby jim mohou být doporučeny pracovníkem OSPOD, či nařízeny soudním usnesením (Matoušek a kol., 2010, s. 70).

5.3 Současné možnosti řešení rozvodových konfliktů v praxi

V rámci této podkapitoly bych se chtěla věnovat současným možnostem řešení těchto konfliktů. Nové přístupy řešení rozvodových konfliktů a podpory dětí se více zaměřují na prevenci konfliktu mezi rodiči. V posledních několika letech jsou tyto edukační programy dostupné nejen pro rodiče, ale i celé rodiny. Cílem je poskytnout nástroje a dovednosti, jak se vyhnout konfliktům a lépe komunikovat. Moderní přístup k řešení rozvodových konfliktů klade velký důraz na nejlepší zájem dítěte. Tato pomoc je u nás poskytována například v organizaci *Jak Dál?*, která sídlí v Olomouci. Další organizací, která se této problematice věnuje, je Spondea

sídlící v Brně (Ročovská, 2023, s. 58). I přesto, že se v této práci zaměřuji spíše na nepřímou podporu dětí skrze edukaci rodičů, ráda bych zde představila i program pro děti s názvem: Dětský průvodce rozvodem. Sociální pracovníci, soudy a další odborníci se snaží minimalizovat dopady rozvodu na děti a hledají řešení, která jsou pro ně nejvhodnější. Tyto instituce by spolu také měly v rámci Cochemské praxe spolupracovat.

5.3.1 Cochemská praxe

Cochemská praxe je přístup k řešení rodičovských konfliktů při rozvodu. Tento přístup vznikl v Německu, konkrétně ve městě Cochem. Důvod pro vznik této metody vyplývá ze zjištění spousty nedostatků v systému a následné snahy o nalezení efektivnějšího řešení rodičovského konfliktu během rozvodu. V České republice se tento přístup začal prosazovat v roce 2010, avšak do roku 2015 nedošlo k praktickému zavedení této praxe na našem území. V roce 2015 byl založen spolek Cochem.cz, z. s., který si kladl za cíl tuto praxi rozšířit na našem území. V následujícím roce začal tento přístup být využíván v rámci soudního regionu Nový Jičín. K roku 2020 existovalo více než 30 týmů, pracujících dle Cochemské praxe v různých soudních regionech, avšak tato praxe není dosud využívána ve všech regionech České republiky (Cochem, 2020, s. 11-15, [online]).

Cochemská praxe spočívá ve spolupráci mezi všemi aktéry, kteří pracují na řešení konfliktů mezi rodiči. Mezi tyto aktéry patří právníci, soudní znalci, opatrovníčtí soudci, sociální pracovníci, advokáti a další pomáhající profese, jako například manželské a rodinné poradny, psychologové či mediátoři. Cílem této praxe je zmírnění dopadu na dítě během rozvodu rodičů. V rámci této spolupráce je klíčové chápat, že všechny profesní role jsou rovnocenné a pro efektivitu spolupráce je nezbytné dodržovat jednotné principy při přístupu k rodičům. Aktéři nejsou schopni zajistit dítěti plné uplatňování jeho práv bez spolupráce s jeho rodiči, je nutné a důležité posílit jejich rodičovskou odpovědnost a jejich potřeby, mezi které patří respekt, uznání, důvěra, informace o průběhu řízení a jejich dětech v rámci edukace. Je důležité, aby všichni aktéři jednali podle jednotných principů v souvislosti s právy a účastí dítěte. Mělo by být zřejmé, kdo má za úkol zajistit, že rodiče seznámí dítě s probíhající situací, a kdo má informovat o situaci dítěte v případě, že rodiče tak neučiní. Stejně tak je důležité určit, kdo a jak zjistí, zda dítě chce mluvit se soudem, a jakou formou komunikace v případě jeho zájmu proběhne (například prostřednictvím soudního tajemníka s účastí OSPOD). Kromě toho je třeba zvážit, jaké další podpůrné služby můžeme poskytnout dítěti. Může se jednat například

o sebezkušenostní skupiny, spolupráci s psychologem, zapojení do mediace apod (Cochem, 2020, s. 12-14, [online]).



Obrázek 2: Principy Cochemské praxe, zdroj: Cochem, 2020, [online]

5.3.2 Mediace

Rodinná mediace představuje proces, během kterého se setkávají rodiny, které se nemohou domluvit, za účelem vyřešení problémů. V České republice je mediace často využívána při řešení situací spojených s rozvodem. Mediace nabízí pomoc rodičům v domluvě, která se týká záležitostí, jako je péče o děti a výše výživného, majetkové vypořádání apod. Cílem mediace je vyřešit problémy. Rozdíl mezi mediací a rodinnou terapií je takový, že mediace se zaměřuje na konkrétní problémy, které vznikly kvůli konfliktu. Výstupem by měla být dohoda, na které rodiče musí spolupracovat (Vrabcová, 2014, [online]).

5.3.3 Případová a rodinná konference

Jedním z nástrojů v systému ochrany ohrožených dětí, který umožňuje zaměřit pozornost na samotné dítě, jsou konference, kde se probírají jednotlivé případy. Tyto konference jsou plánovaná a organizovaná setkání klienta, jeho rodiny a dalších relevantních osob, které tvoří podpůrnou síť. Cílem těchto setkání je sdílení informací, hodnocení situace dítěte a jeho rodiny, hledání nejlepšího řešení a společné plánování postupu, který bude odpovídat potřebám

a zájmům dítěte. Výsledkem je vytvoření individuálního plánu péče, který je přizpůsoben konkrétní situaci a potřebám daného dítěte (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011, s. 5-10, [online]). Rodinná konference představuje nástroj pro efektivní nalezení rovnováhy mezi státní intervencí a kompetencemi rodiny. Tento nástroj posiluje vazby v rodině, aktivně využívá zdroje a zvyšuje odpovědnost rodičů a širší rodiny v řešení problému. Jedná se o plánované setkání rodiny a dalších významných osob se vztahem k dětem nebo rodičům, které vede koordinátor bez osobního vztahu k nim. Rozdíl mezi rodinnou a případovou konferencí je ten, že na rodinné konferenci není přítomen odborník a rodina je podporována v hledání vlastních řešení problémů. Hlavním cílem je posílení schopnosti rodiny převzít zodpovědnost za svou situaci a aktivně se zapojit do procesu změny (Matoušek a kol., 2022, s. 239-244).

5.3.4 Spondea, z. ú.

Za zmínku v této podkapitole jednoznačně stojí i brněnská organizace Spondea. Tato organizace má pověření SPOD a poskytuje podporu a pomoc rodinám v těžkých životních situacích, v nichž si nedokážou poradit sami, jako například úmrtí v rodině, domácí násilí, týrání nebo šikana. Kromě toho, jako jedna z mála organizací v České republice, uskutečňuje program na zvládání stresu. Součástí této organizace je také program Dítě v centru zájmu, který si klade za cíl pomáhat rodinám v rozvodových situacích a minimalizovat dopady na děti (Spondea, 2024, [online]).

Program Dítě v centru zájmu je inspirován holandským modelem No Kids in the Middle, který vytvořily psychoterapeutky Justine van Lawic a Margreet Visser. V roce 2014 tým pracovníků neziskové organizace Spondea prošel školením pod vedením samotné Justine van Lawic. Po absolvování workshopu obohatili pracovníci program svými zkušenostmi z praxe. Díky tomuto je Spondea jedinou organizací v České republice, kde je program No Kids in The Middle uskutečňován (Spondea, 2024, [online]).

Metoda No Kids in the Middle se uplatňuje v náročných rozvodových situacích a při práci s rodiči, kteří prochází rozvodem a potýkají se s konflikty. Dle autorek se zde jedná o jednu z největších výzev v rodinné terapii. V těchto situacích tradiční přístupy často nefungují kvůli nedůvěře mezi rodiči, kteří často odmítají komunikovat. To ztěžuje obnovu důvěrných vztahů, které jsou klíčové pro úspěšnou terapii. Metoda No Kids in the Middle uplatňuje principy, jako je zaměření na dítě, skupinová práce, zastavení právních sporů a podpora otevřené komunikace. Cílem je obnovit důvěru a otevřenou komunikaci mezi rodiči a najít nové přístupy ke zvládání

konfliktních situací. Práce v rámci této metody probíhá ve dvou skupinách, jedna je pro rodiče a druhá pro děti. Rodičovská skupina poskytuje vzájemnou podporu a porozumění, zatímco děti mají prostor vyjádřit své pocity a reakce na situaci. I když dětská skupina není primárně terapeutická, může mít terapeutické účinky, zejména prostřednictvím výtvarného projevu a reflektování jejich životní situace. Hlavním cílem terapie je obnovit důvěru mezi rodiči, podporovat otevřenou komunikaci a posílit empatii a ohleduplnost rodičů vůči dětem (Lawic, Visser, 2015, s. 33-49, [online]).

5.3.5 Dětský průvodce rozvodem

Dětský průvodce rozvodem je program pro děti ve věku od 6-12 let, které prochází rozvodem rodičů. Tato skupina dětí se setkává pravidelně jednou za týden. Setkání je celkem dvanáct. Skupinu vedou dva kompetentní, proškolení pracovníci. Podmínkou přijetí dítěte do kroužku je písemný souhlas obou rodičů. Skupina má edukativní a prožitkový charakter, nejedná se o terapeutickou skupinu. Ročovská (2023, s. 63-64, [online]) uvádí podle Yolama a Leszcz (2007), že skupinový program poskytuje dětem možnost rozvíjet sociální dovednosti, projevovat empatii, řešit konflikty a budovat vztahy. Účinné faktory skupinové práce se navzájem propojují a doplňují.

Mezi hlavní formy skupinové práce patří rozhovor, cílené aktivity a hry, které umožňují vyjádření emocí. Součástí lekcí je pracovní sešit. Dále se využívají peer programy a expresivní přístupy, zejména bibliografie a dramaterapie. (Ročovská, 2023, s. 63-64, [online])

5.3.6 Jak Dál?, z. s.

Jak Dál? je olomoucká organizace specializující se na podporu rodičovství, partnerství a rodin, která pomáhá dětem a dospívajícím s duševními obtížemi. I tato organizace podobně jako Spondea, z.ú., má pověření o výkonu SPOD. V týmu organizace pracují terapeuti, psychologové, sociální pracovníci a peer konzultanti. Klienti se mohou na organizaci obrátit sami, nebo na doporučení od OSPOD či soudním nařízením. Nabídka služeb zahrnuje vztahové poradenství, rodičovské poradenství a podporu při nastavení rodičovství po rozpadu rodiny pro rodiče. Provozována je zde také individuální podpora a seberozvojová skupina GYM pro děti a dospívající. Dále zde funguje psychoterapie a akreditovaná školení pro odborníky (Jak Dál?, 2020, [online]).

Během své praxe v této organizaci jsem měla možnost poznat pracovní postupy organizace. V souvislosti s rozvodem rodičů se organizace *Jak Dál?* snaží edukovat rodiče v této těžké situaci. Jak jsem už zdůraznila v podkapitole o Cochemské praxi, edukace hraje klíčovou roli. Jedním z hlavních principů je: "Pokud chceme pomoci dítěti, musíme nejprve pomoci jeho rodičům." Vždy je důležité, aby na konzultaci přišli oba rodiče. Cíle edukace rodičů jsou zvýšení povědomí a ochoty ke komunikaci a spolupráci mezi rodiči, což je klíčové pro zlepšení jejich schopnosti oddělit partnerské problémy od rodičovských záležitostí, respektovat roli druhého rodiče a naplnit potřeby dítěte v situaci rozpadu rodiny. Také je důležité vnímat situaci z perspektivy dítěte, ochránit ho před konfliktními situacemi a podporovat jeho vztah s oběma rodiči prostřednictvím otevřené komunikace a sdílení důležitých informací. V rámci edukace jsou zahrnuty oblasti rodičovské odpovědnosti, jak probíhá soudní řízení, jaké jsou formy péče, dopady na dítě, participační práva dítěte a také jsou poskytnuty další materiály pro rodiče jako Sdílené rodičovství a Rodičovský plán. Konzultaci s rodiči vede sociální pracovník a psycholog. Často je zároveň zapojen i peer konzultant, který je nedílnou součástí týmu. Peer konzultant slouží jako užitečný nástroj, který může být využíván. Jak již bylo zmíněno v podkapitole 1.4, Peer konzultant je mladý člověk, který vychází ze svých osobních zkušeností s rozvodem rodičů. Praxe ukazuje, že tento nástroj se projevil jako velmi účinný. Dalším nástrojem, který organizace využívá, je práce v rámci multidisciplinárního týmu. Multidisciplinární spolupráce znamená aktivní zapojení všech relevantních osob do řešení složitých rodinných situací. Proces řešení těchto situací probíhá současně v koordinovaném rámci, kde je každý člen týmu informován o své úloze a přispívá k celkovému procesu změny. Jako součást terapeutického přístupu jsou využívány různé metody, mezi které patří hry pro terapii, zejména počítačová hra Archipelago. Dále pracuje například s terapeutickým pískovištěm a využívá expresivní techniky. Tyto metody mu pomáhají efektivně komunikovat s klienty, porozumět jejich potřebám a podporovat je v procesu změny nebo zvládání obtížných situací (zdroj informací na základě rozhovoru s pracovníkem z organizace *Jak Dál?*).

6 Etické hledisko

V této kapitole se soustředím na problematiku etiky v rámci sociální práce. Zkoumám význam etiky a její vztah k sociální práci a také se zaměřuji na dilemata spojená s touto problematikou. Vysvětluji, co přesně zahrnuje etický kodex, etické teorie a analyzuji dilema z hlediska etického kodexu a teorie.

„Etika není jen zvláštní část výkonu sociální práce jako profese (ve smyslu např. etického kodexu) ani oboru vzdělávání (jako jeden z vyučovacích předmětů) ani vědní disciplíny (jako etických pravidel výzkumné činnosti). Je nedílnou, integrální součástí. Bez ní by sociální práce nemohla být sociální prací v žádném z jejich způsobů existence.“
(Mátel 2019, s. 46)

Etika se zabývá zkoumáním morálky a racionálním odůvodněním morálního jednání. Morálka představuje komplexní systém principů, které určují správné a nesprávné jednání a umožňují rozlišovat mezi dobrem a zlem. Z morálky vycházejí také hodnoty, které považujeme za důležité a významné, a ty ovlivňují naše rozhodnutí (Matoušek, 2013, s. 22). Sociální pracovník se často potýká s mnoha etickými problémy či dilematy. Etický problém nastává v situacích, kdy je sociální pracovník seznámen s tím, jak by se měl zachovat, ale necítí, že by to bylo správné. Naopak, etické dilema vzniká, když se sociální pracovník musí rozhodnout mezi dvěma nebo více možnostmi, aniž by byla jednoznačně správná (Banks In: Matoušek, 2013, s. 24).

V oblasti, které se věnuji v rámci této práce, se také sociální pracovník setkává se spoustou dilemat a problémů. Mezi dilema může patřit například **boj o nejlepší zájem dítěte, ochrana dětí před osobním zájmem rodičů apod.** Toto dilema jsem si vybrala, protože se jím často zabývali sociální pracovníci na praxích, kterých jsem byla součástí. Toto dilema je časté, protože rozvod je velice emocionálně náročná situace pro všechny členy rodiny. Každý z rodičů se snaží upřednostňovat své zájmy a často se stává, že přehlédne to, že je důležité, aby dítě mělo rodiče oba.

Sociální pracovník se musí neustále snažit identifikovat, co je nejlepší zájem dítěte. Na základě hodnocení jeho věku, individuálních potřeb a emocionálního stavu. Je klíčové začít práci tím, že se sociální pracovník zaměří na rodiče. V případě, že rodiče stále nedosáhnou dohody a mají obtíže s komunikací, může sociální pracovník doporučit konzultaci v odbornějším poradenském prostředí. Pracovník musí hledat rovnováhu mezi potřebami dítěte a zároveň respektovat práva a povinnosti rodičů. To vyžaduje citlivou navigaci mezi konfliktními zájmy a snahu udržet

zdravé rodinné vztahy tam, kde je to možné. Sociální pracovník by měl také do procesu rozhodování zapojit samotné dítě, pokud je to možné. Otevřená komunikace a aktivní účast dítěte ve věci, která se ho týká, jsou klíčové. Sociální pracovník by měl zajistit, aby byl slyšen hlas dítěte, zejména pokud má dostatečný věk a schopnosti vyjádřit své názory.

6.1 Etický kodex

Etický kodex neboli kodex chování je souhrn pravidel, hodnot a také principů, které určují správné či nesprávné chování. Pro sociální práci má etický kodex zásadní význam. Jako aktuální mezinárodní kodex sociální práce lze chápat dokument Mezinárodní federace sociálních pracovníků (IFSW) Vyhlášení etických principů, který byl přijat v roce 2018 (Mátel, 2019, s. 47).

V České republice je Etický kodex sociálních pracovníků považován za národní etický dokument, který vytvořila a schválila Společnost sociálních pracovníků České republiky. Tato organizace byla založena v roce 1990 a kodex byl vydán v roce 1995, následně byl schválen v roce 2006. Společnost je rovněž členem Mezinárodní federace sociálních pracovníků (IFSW). Vzhledem k dobrovolnému charakteru této organizace není závaznost etického kodexu v České republice právně vymahatelná, tento kodex má spíše charakter doporučení (Mátel, 2019, s. 47). Kodex se zaměřuje na usilování o naplnění sociální práce. Stanovuje pravidla odpovědnosti a etického chování sociálních pracovníků vůči klientovi, kolegům, vztahu k profesi, odbornosti a společnosti. Vychází z Listiny základních lidských práv a svobod, Všeobecné deklarace, mezinárodních úmluv a také z legislativy České republiky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, s. 11-16, [online]).

6.1.1 Rozbor dilemat z hlediska etického kodexu

Dle etického kodexu sociálních pracovníků České republiky má sociální pracovník povinnost snažit se řešit konflikty bez diskriminace vůči oběma rodičům. Přistupuje k rozhodování s maximálním úsilím a závazkem k ochraně práv dítěte. Zajímá se o komplexní pohled na život jednotlivců, posiluje jejich silné stránky a usiluje o celkové zlepšení v rámci rodiny. Sociální pracovník má také povinnost respektovat přání dítěte na ochranu soukromí sdělených informací, které by jej mohly v dané situaci ohrozit. Musí také ale zvážit, zda rodiče nemají právo na tyto informace a jaké by to mělo následky pro dítě. Ochrana důvěrnosti klienta a bezpečnost dítěte by měly být klíčovými zásadami při rozhodování v tomto etickém dilematu.

Sociální pracovník se také neustále snaží o udržení a zvýšení odborné úrovně sociální práce a uplatňování nových přístupů a metod.

6.2 Etické teorie

Seznámení se s etickými teoriemi poskytuje sociálním pracovníkům náležitou orientaci, která jim umožňuje učinit informovaná a zodpovědná morální rozhodnutí. V sociální práci často rozlišujeme mezi různými přístupy k etice. Mezi tyto přístupy patří etika, deskriptivní etika, metaetika a perspektivní etika. Deskriptivní etika se zaměřuje na co nejpřesnější popis morálních hodnot v různých kulturních kontextech. Metaetika se zabývá zkoumáním a definováním kritérií pro stanovení morálně správného jednání. Perspektivní etika pak hledá různé pohledy a perspektivy na morální rozhodování (Nečasová, 2001, s. 23-25, [online]). Dle Matouška (2013, s. 26) se v rámci profesní etiky nejčastěji uvádí teorie přirozeného zákona, deontická, utilitarismus, antiopresivní teorie a teorie diskurzu.

6.2.1 Rozbor dilemat z hlediska etických teorií

V rámci rozboru dilemat jsem se zaměřila na teorii utilitarismu, deontologie a etiky péče. Teorie utilitarismu klade důraz na dosažení největšího možného dobra pro co největší počet lidí. Sociální pracovník by měl zohlednit jak negativní, tak i pozitivní aspekty, které by měly převažovat. Z hlediska této teorie by měl sociální pracovník zvážit, jaké rozhodnutí bude nejlepší pro dítě. Deontologie neboli nauka o povinnostech zdůrazňuje, že klíčovým faktorem je úmysl, který jednající má, nikoli výsledek samotného jednání. Sociální pracovník by měl brát v úvahu etický kodex a práva dítěte na bezpečí, spravedlnost a přístup k oběma rodičům. Poslední teorie, které se věnují, je etika péče. Etika péče klade důraz na péči, vztahy a ohled na individuální potřeby. Z hlediska etiky péče by měl sociální pracovník zdůraznit individuální potřeby dítěte, zajímat se o jeho pocity a vytvářet prostředí, které mu poskytne nejlepší péči a podporu (Matoušek, 2013, s. 26-32). Všechna rozhodnutí sociálního pracovníka by měla být vyvážená a zohledňovat všechny aspekty z hlediska teorií. Cílem je najít řešení, které se snaží o co největší dobro dítěte, dodržuje etické normy a respektuje individuální potřeby a vztahy v rodině.

7 Projekt

V této části práce se budu zabývat projektem, který je zaměřen na Nepřímou podporu dětí v rozvodových situacích: Přínos peer konzultantů pro vzdělávání opatrovnických soudců. Během své praxe jsem se zúčastnila workshopu určeného pro opatrovnické soudce, který byl zaměřen na dovednosti vedení rozhovoru s dětmi, které prochází nebo si prošly rozvodem svých rodičů. Tento workshop jsem absolvovala v rámci své praxe a také v rámci role peer konzultantky v organizaci *Jak Dál?* Na konci workshopu nás zajímala zpětná vazba. Mnozí účastníci požadovali více času, praktických cvičení atd. Tato zkušenost mě motivovala k napsání návrhu na vylepšení tohoto workshopu. Zaujalo mě také, že peer konzultanti mohou být lektori v rámci tohoto typu workshopu, což považuji za velmi prospěšné.

Pro tento projekt je důležitá spolupráce s Justiční akademií, což je vzdělávací instituce pro soudy, státní zastupitelství a Ministerstvo spravedlnosti, která může pomoci v rámci akreditace a propagace. Organizace *Jak Dál?* v rámci workshopu poskytuje teoretické a praktické poznatky o tom, jak pracovat s dětmi, které se v této obtížné situaci nachází, a jak s nimi vést rozhovor.

V rámci projektu se budu věnovat analýze potřebnosti, cílům projektu, klíčovým aktivitám, managementu rizik, výstupům a výsledkům, přidané hodnotě, harmonogramu, rozpočtu a strukturovanému představení intervenční logiky projektu.

7.1 Analýza potřebnosti

Tématem této části je analýza potřebnosti projektu Nepřímá podpora dětí v rozvodových situacích: přínos peer konzultantů pro vzdělávání opatrovnických soudců.

Nejprve se v rámci této kapitoly zaměřím na přehled dat, zdrojů a metod a dále je budu zpracovávat. Poté se budu věnovat základním informacím o cílové skupině, což obsahuje informace o přímé cílové skupině, která má prospěch z cílových aktivit, a nepřímé cílové skupině, která má užitek z projektu. Následně se zaměřím na příčiny problému a jeho dopad na cílovou skupinu. Na závěr se budu věnovat příkladům řešení dané problematiky v ČR a v zahraničí a analýze stakeholderů neboli subjektů, které jsou zapojeny do problematiky v různých rolích.

7.1.1 Přehled dat

Analýza potřebnosti byla zpracována za využití informací, které jsem získala pomocí dotazníku a rozhovoru. Dále jsem pro vyhledávání dalších relevantních informací využila vyhledávače Ebsco a Google Scholar.

Prvním zdrojem informací byly dotazníky, které jsem rozdala opatrovnickým soudcům na nedávném workshopu. Z těchto dotazníků jsem získala zpětnou vazbu od 20 respondentů prostřednictvím 5 otevřených otázek, které se týkaly jejich pohledu na workshop a jeho přínosy. Tyto dotazníky byly klíčové pro analýzu potřebnosti, neboť poskytly užitečné informace o tom, co bylo pro účastníky nejdůležitější a co by mohlo být vylepšeno. Konkrétně dotazník obsahoval tyto otevřené otázky:

Co pro Vás bylo nejvíce přínosné?

Co Vám naopak přišlo nejméně užitečné?

Co byste potřeboval/a, aby byl workshop ještě užitečnější?

Jak vnímáte přínos peer konzultantů?

Máte ještě nějaké připomínky nebo dotazy, které byste chtěli sdílet?

Z dotazníku jsem zjistila, že 16 z 20 respondentů označilo praktickou část workshopu za nejvíce přínosnou. Ve všech 20 odpovědích se také objevilo, že nejvíce přínosné pro ně byly názory

a zpětná vazba od peer konzultantů. Když jsem se dotazovala na to, co považovali za nejméně užitečné, 16 respondentů ze 20 zmínilo nedostatečné časový prostor. Zbytek respondentů buď na otázku neodpověděl, nebo shledal vše užitečným. Tato otázka také přímo navazovala na to, co by potřebovali, aby byl workshop ještě užitečnější. 19 respondentů odpovědělo, že by potřebovali více času na praktická cvičení. Co se týče přínosu peer konzultantů, názory byly totožné. Všichni respondenti se shodli na tom, že přínos peer konzultantů byl značný. Poslední část dotazníku vyplnilo pouze 6 respondentů. V těchto odpovědích se nejvíce objevovala poděkování peer konzultantům za jejich otevřenost a prosba o kontakty na ně a možnost se s nimi opětovně setkat.

Celkově lze říci, že z dotazníků vyplynulo, že opatrovníčtí soudci by přivítali více času a praktických cvičení, což bylo pro mě důležité pro další vylepšení workshopu. Také jsem zjistila, že peer konzultanti jsou velice důležití na tomto workshopu. Další užitečné informace jsem získala prostřednictvím rozhovoru se sociální pracovnící z organizace *Jak Dál?*, která má přímou zkušenost s vedením workshopu a spoluprací s peer konzultanty. Tyto informace mi byly nápomocné při plánování a návrhu změn v rámci projektu.

7.1.2 Základní informace o cílové skupině

V rámci této části analýzy potřebnosti se zaměřuji na základní informace o cílové skupině, a to přímé i nepřímé. V projektu jsou přímou cílovou skupinou opatrovníčtí soudci, kteří mají prospěch z klíčových aktivit. Nepřímou cílovou skupinou jsou děti, kteří mají užitek z realizace projektu.

Přímá cílová skupina

Přímou cílovou skupinou tohoto projektu jsou již zmínění opatrovníčtí soudci. V případě rodičovských konfliktů probíhá řešení prostřednictvím opatrovnického řízení. Opatrovnické řízení má za cíl zajistit ochranu dítěte a minimalizovat negativní dopady rozpadu rodiny na jeho život. Hlavním úkolem tohoto řízení je také stanovit podmínky, na základě, kterých budou rodiče po rozvodu dále pečovat o své dítě (Mikulová a kol., 2021, s. 72).

Dle Rogalewiczové (2019, s. 175) je opatrovnické soudnictví dlouhodobě zatěžováno. Ve vedení mnoha soudů prý často převládá názor, že na opatrovnických řízeních není co zkazit. Oddělení je často obsazováno buď mladými soudci, nebo soudci, kteří se neosvědčili v jiné oblasti. Před několika lety měla opatrovnická agenda nižší prioritu než agendy jiné. Soudcům

zde byla poskytována menší podpora například v tom, že jim bylo přiděleno minimum asistentů, možná proto, že se předpokládalo, že záležitosti týkající se dětí nejsou příliš náročné a složité a soudci zde nevyžadují tolik pomoci. Avšak práce v oblasti opatrovnictví zahrnuje práci s mezilidskými vztahy, emocemi a posuzování výchovných schopností rodičů ve prospěch dětí. Soudci se snaží v těchto obtížných situacích rozhodovat v nejlepším zájmu dítěte a mají v rukou budoucí život dítěte. Mají také možnost vést rozhovory s dětmi. Ze zkušenosti z praxe jsem zjistila, že většina soudců neví, jak efektivně tyto rozhovory vést. Jak jsem již zmínila v teoretické části, také Rogalewiczová (2019, s.177) uvádí, že soudci často nemají dostatečné znalosti a dovednosti k práci s rodinami a dětmi. Statistiky z roku 2022 ukázaly, že je momentálně v opatrovnické agendě kolem 359 úvazků.

Nadřízený soud	Počet úvazků
MS Praha	39
KS Praha	49,89
KS Č. Budějovice	23,1
KS Plzeň	32,75
KS Ústí nad Labem	48,87
KS Hradec Králové	41,35
KS Brno	56,85
KS Ostrava	66,75
Celkem v ČR	358,56

Tabulka 1: Počet úvazků v opatrovnické agendě, zdroj: Ministerstvo spravedlnosti 2022, [online]

Nepřímá cílová skupina

Nepřímou cílovou skupinou jsou děti. Dle českého statistického úřadu se v roce 2022 rozvedlo 11 468 manželství s nezletilými dětmi. Celkově se rozvod rodičů dotkl 18 369 dětí, které nejsou plnoleté (Český statistický úřad, 2022, [online]).

Do čísel, které vyplývají z této statistiky, patří všechny děti, které nejsou plnoleté. Do mé cílové skupiny zařazuji ty děti, které mají možnost rozhovoru s opatrovnickým soudcem. Věková hranice v České republice je sice stanovena na 12 let, ale záleží spíše na mentální vyspělosti

dítěte. Mezi nepřímou cílovou skupinu zařazují také rodiče, kteří jsou neoddělitelným aktérem v životě dětí, které si touto situací prochází.

7.1.3 Příčiny problému a jeho dopad na cílovou skupinu

V roce 2022 se celkově rozvedlo 19,8 tisíce manželství. Příčiny rozvodu byly zjišťovány u 6 319 manželských párů. Z tohoto počtu manželských párů se rozvod dotkl 11 468 manželství s nezletilými dětmi. Mezi nejčastější příčiny rozvodu patří například nevěra, rozdíl povah, názorů, zájmů a postojů. Také vzájemné odcizení, alkoholismus a drogová závislost (Český statistický úřad, 2022, [online]).

Příčiny zjištěny na straně	celkem	v %
Nezjišťovány	13 527	68,2
Zjišťovány celkem	6 319	31,8
zjištěny pouze na straně muže	841	13,3
uvedena jedna příčina*	786	93,5
nevěra	250	31,8
alkoholismus, drogová závislost	169	21,5
rozdíl povah, názorů, zájmů a postojů, vzájemné odcizení	101	12,8
ostatní	266	33,8
kombinace dvou až tří příčin	55	6,5
zjištěny pouze na straně ženy	295	4,7
uvedena jedna příčina*	287	97,3
nevěra	129	44,9
rozdíl povah, názorů, zájmů a postojů, vzájemné odcizení	48	16,7
nezájem o rodinu a/nebo partnera vč. opuštění soužití	41	14,3
ostatní	69	24,0
kombinace dvou až tří příčin	8	2,7
zjištěny na straně obou	5 183	82,0
uvedena jedna příčina u muže i ženy*	4 988	96,2
rozdíl povah, názorů, zájmů a postojů, vzájemné odcizení x rozdíl povah, názorů, zájmů a postojů, vzájemné odcizení	4 234	84,9
ostatní důvody x ostatní důvody	252	5,1
rozdíl povah, názorů, zájmů a postojů, vzájemné odcizení x nevěra	53	1,1
ostatní kombinace	449	9,0
kombinace až tří příčin u muže či ženy	195	3,8

Obrázek 3: Rozvody podle příčiny rozvratu manželství, zdroj: Český statistický úřad, 2022, [online]

V této práci se zaměřuji na cílovou skupinu, kterou jsou děti, které prožívají rozvod rodičů. Rozvod má vliv na každé dítě bez ohledu na jeho věk. Ovlivnit dopady či reakce rozvodu může také zdravotní stav dítěte a postoj rodičů k celé situaci. V podkapitole 2.2 "Děti a rozvod" jsem

se detailněji zabývala dopadem rozvodu na děti, identifikovala jsem také reakce dětí na tuto situaci v souvislosti s jejich věkem.

Dále se také zaměřuji na význam peer konzultantů v procesu vzdělávání opatrovnických soudců. Tento proces může posílit podporu dětí během rozvodového řízení. Opatrovnický soudce může v rámci participace využít rozhovoru s dítětem. Nicméně, většina soudců není dostatečně připravena na takovéto rozhovory, a i když jsou provedeny, mohou mít nežádoucí dopad na dítě, pokud nejsou řízeny správně. Toto téma jsem také rozebrala v teoretické části své práce. Workshop, na který se zaměřuji v této části práce, by měl pomoci opatrovnickým soudcům vést rozhovor s dětmi a celkově s nimi lépe pracovat.

7.1.4 Příklady řešení dané problematiky

Součástí analýzy potřebnosti jsou také příklady řešení dané problematiky v ČR a v zahraničí. V České republice je tento workshop jedinečný právě díky peer konzultantům. Tento workshop a nápady na praktická cvičení jsou převzaty z organizace Augeo. Existují i další semináře pro opatrovnické soudce zaměřené na témata spojená s rozvodem, avšak v jejich programu již nejsou zahrnuti peer konzultanti. Příkladem jsou semináře pořádané Mgr. Terezií Pemovou a prof. Radkem Ptáčkem.

Augeo Foundation

Během rozhovoru se sociální pracovníci jsem zjistila, že inspirací na tento workshop a peer konzultanství je organizace Augeo Foundation.

Nadace Augeo je nezisková organizace, která sídlí v Nizozemsku. Tuto organizaci založila v roce 2007 Gemma Kobessenová a je financována z rodinného majetku, díky této nezávislé pozici aktivně zavádí inovativní změny. Nadace se snaží o to, aby každé dítě mělo možnost vyrůst v bezpečí. Může se jednat například o děti, které prožívají rozvod rodičů, jsou vystaveny domácímu násilí nebo zneužívání či šikaně. Cílem této organizace je zajistit, aby tyto děti byly viděny, slyšeny a získaly podporu. Organizace se spíše než na přímou pomoc dětem a rodičům v těžkých situacích zaměřuje především na odborníky. Mezi aktivity organizace patří školení profesionálů, poskytování podpory dětem, které mají zkušenost s těžkými situacemi, jako je např. násilí, rozvod atd. (Augeo, 2024, [online]).

Workshop Rozhovor s dítětem

Příkladem řešení dané problematiky v ČR je určitě i workshop, který se snažím v této práci vylepšit. Tento workshop probíhá ve spolupráci s Justiční Akademií. Workshop probíhal v rámci projektu Zlepšení přístupu zranitelných skupin osob ke spravedlnosti financovaného z prostředků Finančních mechanismů Norska 2014-2021. Délka tohoto projektu byla od 1. 1. 2020 do 31. 12. 2023. Projekt obsahoval sedm aktivit, což byla realizace prezenční výuky, tvorba e-learningových studijních opor, překlad a realizace e-learningových kurzů programu Rady Evropy HELP, vytvoření 5 informačních videí pro osoby přicházející k soudnímu jednání, zřízení dětských fokusních skupin, pilotní testování pracovníků na pozici forenzního sociálního pracovníka a organizace zahraničních studijních cest (Řepka, 2024, [online]).

Byla by škoda tento workshop dále nerealizovat. Domnívám se, že je o tuto akci stále značný zájem. Myslím si, že mnoho opatrovnických soudců dosud nebylo zapojeno, a i kdyby se účastnili, vidím potenciál pro vylepšení tohoto projektu. Díky zapojení peer konzultantů je tento projekt v České republice jedinečný a toto hledisko by mohlo být ještě lépe využito.

7.1.5 Analýza stakeholderů

V této části analýzy potřebnosti vytvořím a popíši seznam stakeholderů, kteří jsou zapojeni do problematiky rozvodových situacích v různých rolích.

Rodina

Právě rodina je hlavním subjektem, který je zapojen do rozvodových procesů. V procesu je nutné poskytovat podporu dětem, ale také rodičům. Rodiče musí být schopni nadále spolupracovat, i když mají mezi sebou neshody. V rukou mají osud svého dítěte, které je celou situací ovlivněno. Je třeba rodině pomoci vyrovnat se s obtížnou situací a minimalizovat dopady na dítě. Dítěti by také měly být poskytnuty informace o tom, co se vlastně děje a mělo by mu být umožněno vyjádřit svůj názor. Také širší rodina je subjektem, který je zapojen do této situace.

Pomáhající profese

Dalším důležitým stakeholderem zapojeným v této problematice jsou pracovníci působící v oblasti pomáhajících profesí. Mezi tyto profese řadím sociální pracovníky, psychology a terapeuty. Do této kategorie zařadím i peer konzultanty, i když zatím tato pozice není legislativně ukotvena. Jako jedni z prvních aktérů, kteří se s rodinou setkávají v rámci

rozvodových situací, jsou sociální pracovníci v rámci své činnosti v oblasti OSPOD. Jejich úkolem je provést rodinu celým procesem. Za cíl mají také hájit zájmy dětí. Pokud rodiče nedokáží spolupracovat a komunikovat mezi sebou, mohou jim sociální pracovníci doporučit další organizace či mediační centra, které se na tyto problémy specializují. Organizací, která se specializuje na podporu rodin v rozvodových situacích, je *Jak Dál?*, která sídlí v Olomouci. V rámci týmu této organizace pracují sociální pracovníci, psychologové, terapeuti a peer konzultanti, kteří mohou pomoci rodinám přizpůsobit se novým rodičovským situacím a zvládnout komunikaci v obtížných situacích. Peer konzultant zde sdílí svůj příběh, který poskytuje rodičům pohled na to, jak se v určitých situacích může cítit jejich dítě. Další organizací poskytující podporu rodinám v rozvodových situacích je brněnská Spondea. Tato organizace nabízí zajímavou a efektivní metodu při práci s rodinou během rozvodu a detailněji jsem ji představila již v teoretické části práce.

Soud

Důležitým stakeholderem je také již několikrát zmiňovaný soud. Soud má za úkol zajistit spravedlnost a práva obou stran, zejména v rozvodových případech, kde se řeší zájem o dítě. Rodiče, kteří se nedokážou dohodnout na péči o dítě, řeší svůj spor v rámci opatrovnického řízení.

Soudní znalec

Když rodiče nedokážou naleznout společné řešení pod dohledem soudu ani při nařízené odborné pomoci, soudci často využívají pomoc soudních znalců, kteří zpracovávají soudní posudky. Tyto posudky jsou obvykle zpracovávány dětskými psychology, psychiatry nebo pediatry. Založené jsou jak na studiu soudní dokumentace, tak na osobním setkání s rodiči či dítětem. Během těchto setkání se posuzuje rodičovská dovednost, vztahy v rodině a zvažuje se, který z rodičů je pro dítě lepším pro jeho výchovu (Rogalewiczová, 2019, s. 189).

Advokáti

Do seznamu stakeholderů jsem zařadila také advokáty. Rodiče často využívají advokátních služeb, což může ovlivnit jejich chování v průběhu soudního řízení. Advokát zastupuje zájmy svého klienta a snaží se je prosadit v souladu s platnou legislativou. V soudním řízení týkajícím se nezletilého dítěte není právní zastoupení před soudem povinné, avšak rodiče často využívají tyto služby v případech, kdy nejsou schopni dosáhnout dohody. Dokonce i v situacích, kdy se

rodiče dohodnou, se může stát, že jeden z nich využije služeb advokáta, aby zkontroloval například návrh dohody. Tento krok může být vnímán jako hrozba druhému rodiči, což může vést k další eskalaci sporu a zvýšení napětí. Volba advokáta je důležitá. Když si rodič zvolí nezkušeného právního zástupce, který nemusí rozumět specifikům rodinných konfliktů a neberete dostatečně vážně zájem dítěte, může se situace stát více vyhrocenou (Rogalewiczová, 2019, s. 168-169).

7.1.6 Závěr analýzy potřeby

V průběhu analýzy potřeby jsem zjistila, že stále existuje výrazné množství dětí, které jsou dotčeny rozvodem svých rodičů. Zabývala jsem se také faktory vedoucími k rozvodu a jeho dopady na tyto děti. V rámci možných řešení jsem zkoumala využití nepřímé podpory, zejména prostřednictvím zapojení peer konzultantů, kteří mohou sloužit jako efektivní nástroj v procesu vzdělávání soudců. Zároveň jsem zhodnotila workshop realizovaný organizací *Jak Dál?*, který je v České republice jedinečný. Na základě vyhodnocení dotazníků jsem zjistila, že účastníci hodnotí workshop pozitivně a projevují zájem o jeho další vylepšení.

7.2 Cíle projektu

V této části se budu zabývat cílem projektu, který následně detailně rozvedu pomocí metody SMART v příložené tabulce.

Hlavním cílem tohoto projektu je rozšíření současného vzdělávacího workshopu pro opatrovnické soudce. Workshop si klade za cíl zlepšit jejich citlivost vůči pocitům a potřebám dětí. Dalším cílem tohoto workshopu je předat vlastní zkušenost s rozvodem, kterou má peer konzultant, a přiblížit soudcům prožívání dětí, jejichž rodiče procházejí rozvodem.

Workshop bude realizován ve dvou dnech s maximální kapacitou účastníků 15. Workshop povede jeden sociální pracovník a pět peer konzultantů. Workshop bude realizován organizací *Jak Dál?* během roku 2025 a s konkrétními termíny v měsících duben, květen, červen, červenec, srpen a září. Tudiž bude 6 termínů workshopu a možnost přihlášení bude od konce února 2025.

Cíl projektu dle metody SMART:

Metoda	Význam písmene	Popis cíle
S	Specifický	Navrhnout nové rozšíření vzdělávacího workshopu, který se zaměřuje na edukaci opatrovnických soudců, zejména vůči pocitům a potřebám dětí, a zajistit praktický nácvik vedení rozhovorů.
M	Měřitelný	Počet účastníků, kteří workshop dokončí, a zpětná vazba.
A	Dosažitelný	Cíl je dosažitelný, protože jsem již na základě analýzy zjistila, že o smysluplné rozšíření tohoto workshopu je zájem.
R	Relevantní	Cíl je relevantní vzhledem k dostupným zdrojům a podmínkám.
T	Časově omezený	Realizace během roku 2025 s konkrétními 6 termíny v měsících duben až konec září.

Tabulka 2: Cíle projektu dle metody SMART, zdroj: vlastní tvorba

7.3 Klíčové aktivity

Tato kapitola se zaměřuje na klíčové aktivity, které jsou potřebné pro vytvoření workshopu pro opatrovnické soudce.

Příprava workshopu

Aktivita 1: Spolupráce s Justiční akademií

Během celého projektu je velice důležitá spolupráce s Justiční akademií. Justiční akademie zajistí, aby proběhla akreditace a propagace tohoto workshopu. Také se v rámci spolupráce bude domlouvat i vhodné místo a další záležitosti.

Indikátor: Do konce ledna mít dohodnutou spolupráci s Justiční akademií, ve které se bude pokračovat celý rok.

Předpokládané riziko: Justiční akademie nebude chtít navázat spolupráci s organizací *Jak Dál?* v rámci tohoto workshopu.

Aktivita 2: Vyladit obsah workshopu

V rámci této aktivity se budou ladit detaily obsahu plánovaného workshopu, aby co nejlépe vyhovoval potřebám a očekáváním účastníků.

Indikátor: Do konce ledna mít jasný a definovaný obsah workshopu.

Předpokládané riziko: Nedostatek času na důkladnou úpravu obsahu, což by mohlo vést k nedostatečnému doladění obsahu a snížení efektivity workshopu.

Aktivita 3: Vytvořit propagační materiál

Je důležité vytvořit propagační materiál, který bude sloužit k motivaci účastníků, což jsou v tomto případě opatrovnické soudci. Propagační materiál by měl být vytvořen v podobě online příspěvku na stránkách Justiční akademie, který by obsahoval důležité informace o tomto workshopu, což zahrnuje cíle, obsah a konkrétní termíny.

Indikátor: Indikátorem této aktivity bude počet lidí, kteří byli informováni o tomto workshopu a jejich zpětná vazba na něj. Propagační materiál bude vytvořen a zadán do systému do konce února 2025.

Předpokládané riziko: Rizikem, který je spojen s touto aktivitou, může být, že propagační materiály nebudou dostatečně jasné či přesné, což může vést k nesprávné interpretaci informací o workshopu a také to může mít vliv na snížení počtu potenciálních účastníků.

Technické zajištění

Aktivita 1: Určit místo a vhodný prostor

Tato aktivita zahrnuje proces stanovení vhodného místa konání workshopu a následného zařízení interiéru tak, aby byl prostor připraven k efektivnímu a pohodlnému průběhu akce. Určení místa bude také probíhat v rámci spolupráce s Justiční akademií.

Indikátor: Místo workshopu bude určeno do konce února 2025.

Předpokládané riziko: Rizikem může být, že Justiční akademie nebude mít prostor vybavený pro tento workshop.

Aktivita 2: Zajistit technologie

Touto aktivitou dojde k zajištění technologií, které jsou k workshopu potřeba. Mezi tyto technologie patří notebook a projektor.

Indikátor: Pro workshop budou technologie zajištěny do konce února 2025.

Předpokládané riziko: Může dojít k nefunkčnosti nějakého technologického zařízení.

Zajištění lektorů

Aktivita 1: Zajistit peer konzultanty

V rámci této aktivity bude organizací Jak Dál?, z. s. zajištěna účast minimálně pěti peer konzultantů, kteří mají osobní zkušenost s rozvodem a jsou schopni tuto zkušenost sdílet. Peer konzultanti mohou v tomto workshopu sdílet svůj vlastní příběh a také účastníky provést praktickou částí workshopu.

Indikátor: Zajistit do konce února 2025, aby na každý stanovený termín workshopu byli zajištěni peer konzultanti.

Předpokládané riziko: Nízký zájem peer konzultantů.

Aktivita 2: Zajistit sociálního pracovníka

Během této aktivity bude organizací zajištěn sociální pracovník, který je také lektorem tohoto workshopu. Sociální pracovník bude zajišťovat teoretickou část workshopu a využije při tom své odborné znalosti a dovednosti.

Indikátor: Zajistit do konce února 2025, aby na každý stanovený termín byl zajištěn sociální pracovník.

Předpokládané riziko: Možným rizikem této aktivity je ztráta motivace ze strany sociálního pracovníka, nízký zájem či případná nemoc na termíny workshopu.

Aktivita 3: Doprava lektorů

Tato aktivita zahrnuje organizační proces zajištění dopravy pro lektory. Pro lektory bude zajištěna doprava autem do místa workshopu. S ohledem na to, že organizace Jak Dál? sídlí v Olomouci, bude doprava zajištěna z Olomouce do Prahy a zpět.

Indikátor: Do konce března 2025 zajistit dopravu pro lektory.

Předpokládané riziko: Bez rizika.

Aktivita 4: Rezervace ubytování

Vzhledem k tomu, že se jedná o dvoudenní kurz, bude zajištěno ubytování pro lektory.

Indikátor: Do konce března bude zajištěno místo.

Předpokládané riziko: Bez rizika.

Realizace teoretické části programu

Aktivita 1: Provedení teoretické části workshopu

Tato aktivita zahrnuje přípravu a provedení teoretické části vzdělávacího workshopu pro opatrovnícké soudce. Teoretická část bude zaměřena na poskytnutí informací a metod, které jsou důležité a týkají se problematiky dítěte v rámci rozvodových situací.

Indikátor: Indikátorem může být kvalita obsahu, který si sociální pracovník připraví. Ke konci bude čas na evaluaci a zpětnou vazbu od účastníků k této části workshopu.

Předpokládané riziko: Nedostatečná připravenost a nepřehlednost prezentace.

Realizace praktické části programu

Aktivita 1: Představení příběhu

V této aktivitě představí každý z peer konzultantů svůj příběh, který je spojen s rozvodem rodičů. Soudci si během vyprávění příběhu zapisují otázky, které je zajímají, a po prezentaci všech příběhů budou otázky pokládat peer konzultantům.

Indikátor: Prezentace příběhů peer konzultantů.

Předpokládané riziko: Existuje riziko, že soudci nebudou pečlivě poslouchat představené příběhy peer konzultantů a neprokážou žádný zájem nebo aktivní účast v následné diskusi, což by mohlo snížit hodnotu této aktivity.

Aktivita 2: Hodnocení otázek

Aktivita spočívá v hodnocení otázek. Sociální pracovník bude mít v rámci této aktivity připravenou tabulku, kterou bude promítat, aby byla viditelná pro všechny účastníky. Tabulka slouží k zapisování a hodnocení otázek, které budou pokládat účastníci a hodnotit peer konzultanti. Hodnocení otázek bude probíhat prostřednictvím cedulek s čísly 1-10. Číslo 1 označuje nejméně vhodnou a číslo 10 nejlépe formulovanou otázku. Sociální pracovnice bude zapisovat otázky a také jejich hodnocení. Po ukončení proběhne diskuse nad otázkami a jejich hodnocení.

Indikátor: Délka trvání diskuse nad otázkami a jejich hodnocení může ukázat úroveň a angažovanost účastníků.

Předpokládané riziko: Rizikem může být nízká úroveň aktivity.

Aktivita 3: Modelové situace

Poslední aktivitou praktické části workshopu budou modelové situace. Tato aktivita by měla zabrat nejvíce času. Každý peer konzultant si vybere skupinku soudců. Na každého peer konzultanta připadají tři soudci. Peer konzultanti mají připraveny modelové příběhy pro rozhovor s dítětem. Jeden soudce rozhovor vede, ostatní mezitím přihlíží. Po rozhovoru peer konzultanti poskytnou soudcům zpětnou vazbu. Peer konzultant poté přechází k jiné skupině

soudců, kde se celý proces opakuje, dokud se všichni účastníci nevystřídají ve vedení rozhovoru.

Indikátor: Posouzení kvality rozhovorů na základě poskytnuté zpětné vazby.

Předpokládané riziko: Rizikem může být opět nedostatečná aktivita účastníků.

Aktivita 4: Závěrečné hodnocení workshopu

V této aktivitě proběhne celkové zhodnocení workshopu z pohledu jeho účastníků, přičemž budou mít možnost vyjádřit své názory jak peer konzultant, tak i sociální pracovník. Součástí této aktivity bude distribuce dotazníků účastníkům, na základě kterých bude provedena celková evaluace projektu.

Indikátor: Zpětná vazba získaná z dotazníků či formou diskuse.

Předpokládané riziko: Omezená účast na hodnocení či nedostatečná specifikace zpětné vazby.

Evaluace

Aktivita 1: Zpracování celkové evaluace za celý rok

V rámci této aktivity budou analyzovány informace a data získaná z dotazníků vyplněných účastníky během jednotlivých kurzů. Na základě závěrečné evaluace budou identifikovány silné a slabé stránky projektu a budou zvažovány další možnosti jeho rozvoje.

Identifikátor: Identifikátorem bude evaluační dokument, který bude hotov do konce roku 2025.

Předpokládané riziko: Omezená účast na hodnocení či nedostatečná specifikace zpětné vazby.

7.4 Management rizik

Management rizik popisují v níže uvedené tabulce. Tabulka obsahuje předpokládané riziko, pravděpodobnost rizika, dopad a preventivní opatření.

Předpokládané riziko	Pravděpodobnost rizika	Dopad rizika	Preventivní opatření
Propagace workshopu			
Justiční akademie nebude chtít navázat spolupráci s organizací Jak Dál?, z. s., v rámci tohoto workshopu.	Spíše nižší	Velký	Preventivním opatřením může být zajištění smluvních dohod, navázání dobré komunikace s Justiční akademií.
Nedostatek času na důkladnou úpravu obsahu, což by mohlo vést k nedostatečnému doladění obsahu a snížení efektivity workshopu.	Nízká	Velký	Stanovení termínů pro přípravu. Zapojení více členů týmu do této aktivity. Otevřeně diskutovat.
Propagační materiály nebudou dostatečně jasné či přesné a může to vést k nesprávné interpretaci informací	Spíše nižší	Spíše větší	Revize a případná oprava propagačního materiálu a jasná komunikace o cílech a obsahu v rámci organizace.

o workshopu a také to může mít dosah na snížení počtu potenciálních účastníků.			
Technické zajištění			
Rizikem může být, že Justiční akademie nebude mít prostor vybavený pro tento workshop.	Spíše nižší	Velký	Pravidelná komunikace s Justiční akademií. Mít připravené náhradní místo.
Může dojít k nefunkčnosti nějakého technologického zařízení.	Spíše nižší	Spíše menší	Kontrola technologických zařízení. Mít vytvořený plán pro případ nefunkčnosti.
Zaměstnání personálu			
Nízký zájem peer konzultantů.	Nízká	Velký	Připravit a představit peer konzultantům obsah a cíle workshopu. Mít v organizaci větší počet těchto zaměstnanců.

Možným rizikem této aktivity je ztráta motivace ze strany sociálního pracovníka, nízký zájem či případná nemoc na termíny workshopu.	Spíše nižší	Velký	Seznámit sociálního pracovníka s obsahem a cíli workshopu. Poskytovat mu podporu a zpětnou vazbu, aby se cítil více motivovaný. Bylo by žádoucí, aby pro lektorskou činnost tohoto workshopu byli kompetentní minimálně dva sociální pracovníci.
Realizace teoretické části			
Nedostatečná připravenost a nepřehlednost prezentace.	Spíše nižší	Velký	Důkladná příprava. Zkusit si prezentaci a výklad např. před kolegy a získat zpětnou vazbu.
Realizace praktické části			
Účastníci nebudou pečlivě poslouchat představené příběhy peer konzultantů a neprokáží žádný zájem nebo aktivní účast v následné diskusi, což by mohlo snížit hodnotu této aktivity.	Nižší	Velký	Podpora vzájemného sdílení mezi účastníky, například prostřednictvím povzbuzení k položení otázek, sdílení podobných zkušeností nebo reakcí na prezentované příběhy.

Nízká úroveň aktivity.	Spíše nižší	Velký	Před touto aktivitou hovořit o přínosech účasti na ní a zdůraznit její důležitost.
Nedostatečná aktivní účast.	Spíše nižší	Velký	Před touto aktivitou hovořit o přínosech účasti na ní a zdůraznit její důležitost.
Omezená účast na hodnocení či nedostatečná specifikace zpětné vazby.	Spíše vyšší	Spíše větší	Otázky v dotazníku musí být jasné a jednoduché pro účastníky. Nabídka diskuse. Poděkování za účast a zpětnou vazbu. Zdůraznit důležitost akce.
Evaluace			
Omezená účast na hodnocení či nedostatečná specifikace zpětné vazby.	Spíše vyšší	Spíše větší	Otázky v dotazníku musí být jasné a jednoduché pro účastníky. Nabídka diskuse. Poděkování za účast a zpětnou vazbu. Zdůraznit důležitost akce.

Tabulka 3: Management rizik, zdroj: vlastní tvorba

7.5 Výstupy a výsledky

Výstupy

Výstupem projektu bude úspěšně realizovaný workshop pro opatrovnické soudce. Součástí výstupu projektu bude evaluační zpráva, která bude vyhotovena za celý rok 2025, kdy projekt probíhal. Evaluační zpráva bude důležitým dokumentem, který poskytne důkladný pohled na průběh a dosažené výsledky projektu a který bude sloužit jako podklad pro budoucí rozhodování a akce v oblasti práce s opatrovnickými soudci a jejich profesním rozvojem.

Výsledky

Výsledkem tohoto projektu bude rozšíření vzdělávacího workshopu, díky kterému bude poskytnuta opatrovnickým soudcům možnost získat nové znalosti a dovednosti týkající se podpory dětí v rozvodových situacích, která zahrnuje také rozhovor s dětmi. Díky tomu opatrovnické soudce lépe porozumí důsledkům svých rozhodnutí. Projekt také může přispět k posílení spolupráce mezi aktéry, kteří se v této oblasti vyskytují, a přispět k vytvoření efektivnějšího systému podpory dětí v rozvodových situacích.

7.6 Popis přidané hodnoty

Přidanou hodnotou tohoto projektu je rozšíření stávajícího workshopu pro opatrovnické soudce a zlepšení kvality vzdělávání. Na základě analýzy potřebnosti byl workshop přeorganizován s cílem zvýšit jeho efektivitu a přínos pro účastníky. Rozdělením tohoto workshopu na dva dny se nabízí možnost širšího pohledu na tuto problematiku. První den je věnován teoretické části, což umožňuje, aby účastníci porozuměli dané problematice, Druhý den je zaměřen na praktická cvičení, která účastníkům poskytují možnost získané znalosti prakticky ověřit. Harmonogram je rozvržen tak, aby všichni účastníci měli možnosti rozšířit své kompetence.

Další přidanou hodnotou jsou zajisté i peer konzultanti, kteří přináší praktické zkušenosti do tohoto workshopu. Účast peer konzultantů pomáhá opatrovnickým soudcům lépe porozumět potřebám a emocím dětí, což může významně ovlivnit jejich práci v praxi. Komunikace a interakce s dětmi se stává pro soudce přirozenější a zároveň efektivnější, to může vést k lepším rozhodnutím a menšímu negativnímu dopadu na děti. Tento model spolupráce mezi profesionály a peer konzultanty může sloužit jako inspirace pro další oblasti.

7.7 Harmonogram

Tuto část práce věnuji harmonogramu workshopu pro opatrovnické soudce, který je na rok 2025. Nejdříve se zaměřuji na roční harmonogram a jeho aktivity. Spolupráce s Justiční akademií je klíčová a bude probíhat po celý rok, během kterého se koná workshop. Vyladění obsahu je stanoveno do konce ledna. Vytvoření propagačního materiálu, určení vhodného místa a prostoru je stanoveno do února. Také zajištění lektorů, peer konzultantů a sociálního pracovníka bude realizováno do konce února. Doprava lektorů a rezervace ubytování bude zajištěna do konce března. Realizace teoretické a praktické části proběhne v období od dubna do konce září. Konkrétní termíny jednotlivých workshopů budou stanoveny a zveřejněny v propagačním materiálu v únoru. Vzhledem ke dvoudennímu formátu workshopu představím i možný harmonogram, který bude stejný pro každý termín workshopu. Detaily budou také upřesněny v rámci doladění obsahu v lednu. Na závěr roku proběhne evaluace celého workshopu.

Roční harmonogram



Obrázek 3: Roční harmonogram, zdroj: vlastní tvorba

Harmonogram workshopu

	První den	Druhý den
9:00-9:30	Představení organizace	8:00-10:00 Představení příběhů
9:30-12:30	Teoretická část	10:00-12:00 Hodnocení otázek
13:30-15:00	Diskuse	13:00-15:00 Modelové situace
15:00-15:30	Hodnocení teoretické části	15:00-16:00 Závěrečné hodnocení

Obrázek 4: Harmonogram workshopu, zdroj: vlastní tvorba

7.8 Rozpočet

V této kapitole je vytvořen přibližný rozpočet tohoto projektu na celý rok 2025. Celková přibližná cena činí 363 000 Kč. Pro zdroje financování tohoto projektu jsou zvažovány granty a dotace od vlády.

Náklady na zajištění	Počet		Cena za 1ks	Cena celkem	Poznámka
Technické zajištění					
Místnost	1		0	0	Místnost bude poskytnuta Justiční akademií.
Notebook	1		25 000 Kč	25 000 Kč	Notebook bude využit v rámci teoretické části.
Projektor	1		23 000 Kč	23 000 Kč	Projektor bude využit v rámci teoretické části.
Zajištění lektorů					
Doprava lektorů	6		4 000 Kč	24 000 Kč	V průběhu roku 2025 se bude konat celkem šest workshopů. Doprava bude zajištěna tam i zpět.
Ubytování	6		4 000 Kč	24 000 Kč	Ubytování lektorů.
Peer konzultant	Počet zaměstnanců	Počet workshopů			

Příprava	5		3 000 Kč	15 000 Kč	Každý peer konzultant dostane finanční odměnu za přípravu.
Výuka	5	6	7 000 Kč	210 000 Kč	Tato cena je určena za lektorskou činnost.
Sociální pracovník					
Příprava	1		6 000 Kč		Sociální pracovník bude odměněn za svou práci včetně přípravy a zhotovení evaluace.
Výuka	1	6	7 000 Kč	42 000 Kč	Tato cena je určena za lektorskou činnost.
Celkem výdaje			363 000 Kč		
Možné zdroje financování			granty a dotace od vlády		

Tabulka 4: Rozpočet, zdroj: vlastní tvorba

7.9 Strukturované představení intervenční logiky

	Popis projektu (intervenční logika)	Objektivně ověřitelné ukazatele (indikátory)	Zdroje ověření ukazatelů	Předpoklady
Záměr projektu	Posílit citlivost opatrovnických soudců vůči potřebám dětí v rozvodových situacích prostřednictvím workshopu a předání zkušeností s rozvodem od peer konzultantů.	Zvýšení citlivosti opatrovnických soudců vůči potřebám dětí Zlepšení schopností porozumět a reagovat na potřeby dětí.	Zpětná vazba od účastníků workshopu a také peer konzultantů k nim. Závěrečná evaluace.	x
Cíle projektu	Cílem tohoto projektu je rozšíření současného vzdělávacího workshopu pro opatrovnické soudce, který si klade za cíl zlepšit jejich citlivost vůči pocitům a potřebám dětí. Dalším cílem tohoto workshopu je předat vlastní zkušenost s rozvodem, kterou má peer konzultant, a přiblížit soudcům prožívání dětí, které se nacházejí v situaci rozvodu rodičů.	Počet účastníků na workshopech. Zvýšení počtu peer konzultantů, kteří se aktivně podílejí na workshopu.	Zpětná vazba od účastníků workshopu a také peer konzultantů k nim. Závěrečná evaluace.	Kvalitní a dostatečná informovanost opatrovnických soudců o rozšířeném workshopu. Aktivní účast opatrovnických soudců.

Výstupy projektu	<ol style="list-style-type: none"> Úspěšně realizovaný workshop. Závěrečná evaluační zpráva. 	Počet účastníků na workshopech.	Záznamy o průběhu workshopu. Vypracování evaluační zprávy.	Příprava a realizace workshopu podle stanoveného plánu a rozpočtu. Aktivní účast účastníků na workshopu a jejich ochota poskytnout zpětnou vazbu. Spolupráce s organizátory na workshopu pro zajištění jeho úspěšného průběhu.
Klíčové aktivity	<ol style="list-style-type: none"> Spolupráce s Justiční akademií Vyladit obsah workshopu Vytvořit propagační materiál Určit místo a vhodný prostor Zajistit technologie Zajistit peer konzultanty 	Prostředky Dobrá komunikace a plánování s Justiční akademií. Prostor pro workshop. Technologie	Časový rámec 12 měsíců Rozpočet 363 000 Kč Zdroje Granty, dotace od vlády	Dostatečný počet lektorů: peer konzultantů a sociálního pracovníka. Funkční spolupráce s Justiční akademií.

	<ul style="list-style-type: none"> 7. Zajistit sociálního pracovníka 8. Doprava lektorů 9. Provedení teoretické části workshopu 10. Představení příběhu 11. Hodnocení otázek 12. Modelové situace 13. Závěrečné hodnocení workshopu 14. Zpracování celkové evaluace za celý rok 			Dostatek finančních prostředků
--	---	--	--	--------------------------------

Tabulka 5: Strukturované představení intervenční logiky, zdroj: vlastní tvorba

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo navrhnout rozšíření vzdělávacího workshopu pro opatrovnické soudce s cílem zvýšit jejich efektivitu při podpoře dětí v rozvodových situacích prostřednictvím peer konzultantů.

V této práci jsem se nejprve věnovala teoretické části. Identifikovala jsem dostupné zdroje podpory pro rodiny v rozvodových situacích, legislativní rámec a potřebu vzdělávání soudců. Zaměřila jsem se také na roli peer konzultantů a jejich postavení v právním kontextu. V další části jsem se věnovala propojení tématu s teoriemi a metodami sociální práce, přičemž jsem se zaměřila na práci s rodinami v rozvodových situacích a současné možnosti řešení. V poslední kapitole teoretické části jsem se pak soustředila na etické aspekty sociální práce a dilema spojené s touto problematikou.

V projektové části své práce jsem se zaměřila na analýzu potřebnosti, která mi odhalila rozsah problému. Zjistila jsem, že počet dětí postižených rozvodem rodičů je velmi vysoký. Dále jsem identifikovala příčiny a dopady rozvodů na děti. Součástí analýzy potřebnosti byla i identifikace stakeholderů neboli subjektů, kteří jsou zapojeni do problematiky v různých rolích. Dále jsem se věnovala příkladům řešení dané problematiky v ČR a zahraničí, identifikovala jsem nizozemskou organizaci, která byla pro tento workshop inspirací. Také jsem popsala současný workshop. Následné vyhodnocení evaluačních dotazníků potvrdilo, že účastníci tento workshop hodnotí pozitivně a projevují zájem o další možnosti rozvoje.

Dále jsem stanovila cíle projektu dle metody SMART a identifikovala klíčové aktivity a rizika spojená s jejich provedením. Vytvořila jsem harmonogram pomocí Ganttova diagramu a stanovila orientační rozpočet pro rok 2025. Výsledkem tohoto projektu bude rozšíření vzdělávacího workshopu, který umožní opatrovnickým soudcům získat nové znalosti a dovednosti v oblasti podpory dětí v rozvodových situacích, včetně technik rozhovorů s dětmi.

Díky lepšímu porozumění problému mohou opatrovnickí soudci lépe rozumět důsledkům svých rozhodnutí. Projekt také může posílit spolupráci mezi aktéry a přispět k efektivnějšímu systému podpory dětí v rozvodových situacích. Zvláště důležitou přidanou hodnotou jsou peer konzultanti, kteří do workshopu přinášejí své praktické zkušenosti. Jejich účast pomáhá soudcům lépe porozumět potřebám a emocím dětí, což má významný pozitivní dopad na jejich práci v praxi. Tento model spolupráce může sloužit jako inspirace pro další oblasti. V závěrečné části jsem vytvořila strukturovaný logický rámec celého projektu.

Bibliografie

BANKS, Sarah, 2006. *Ethics and values in social work*. 3rd ed. Practical social work. Basingstoke: Palgrave Macmillan. ISBN 140399420X.

DYTRYCH, Zdeněk, 2002. *Zdeněk. Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada Publishing. ISBN 8024703327.

KRATOCHVÍL, Stanislav, 2017. *Základy psychoterapie*. 7. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1227-0.

KREBS, Vojtěch a DURDISOVÁ, Jaroslava, 2015. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia. ISBN 978-80-7478-921-2.

MÁTEL, Andrej, 2019. *Teorie sociální práce I: sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2220-2.

MATOUŠEK, Oldřich a PAZLAROVÁ, Hana, 2016. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3336-7.

MATOUŠEK, Oldřich, 2013. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0213-4.

MATOUŠEK, Oldřich, 2015. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál. ISBN isbn978-80-262-0968-3.

MATOUŠEK, Oldřich, 2022. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1952-1.

MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ, Pavla a KOLÁČKOVÁ, Jana (ed.), 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-818-0.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois (ed.), 2013. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.

MERTL, Jan, 2023. *Sociální politika*. 7., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7676-675-4.

MIKULKOVÁ, Milena, 2021. *Hlavu vzhůru po rozvodu?!: cesta k fungujícímu rodičovskému týmu*. Praha: Grada Publishing, 229 s. ISBN 978-80-271-1702-4.

NAVRÁTIL, Pavel, 2000. *Úvod do teorií a metod sociální práce*. 1. Brno: Marek Zeman.

NOVÁK, Tomáš a PRŮCHOVÁ, Bohumila, 2007. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 9788024714493.

POLIŠENSKÁ, Petra, FEBEROVÁ, Radka a STUHLÍK, Zdeněk, 2019. *Rodinné právo - právní postavení dítěte*. Musíš znát. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-442-5.

PRŮCHA, Jan, 2011. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Psyché (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3181-0.

ROGALEWICZOVÁ, Romana, 2019. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges. ISBN isbn978-80-7502-342-1.

ŠPAŇHELOVÁ, Ilona, 2010. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 179 s. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3181-0.

TOMEŠ, Igor, 2010. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3.

TOMEŠ, Igor, 2011. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-868-5.

ÚLEHLA, Ivan, 2005. *Umění pomáhat: učebnice metod sociální praxe*. 3. vyd., Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-36-9.

VODÁČKOVÁ, Daniela, 2012. *Krizová intervence*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0212-7.

ZAKOUŘILOVÁ, Eva, 2014. *Speciální techniky sociální terapie rodin*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0583-8.

Elektronické zdroje

ANDERS, Martin a kol. NÁRODNÍ AKČNÍ PLÁN PRO DUŠEVNÍ ZDRAVÍ 2020-2030. Online. 2020. Dostupné z: <https://mzd.gov.cz/wp-content/uploads/2020/01/N%a1rodn%ad-ak%4%8dn%ad-pl%a1n-pro-du%5%a1evn%ad-zdrav%ad-2020-2030.pdf>. [citováno 2024-04-17]

APERIO. Rozvod manželství a rozchod rodičů. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.aperio.cz/clanky/rozvod-manzelstvi-a-rozchod-rodicu>. [citováno 2024-04-17]

AUGEO FOUNDATION. 2024. [online]. [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://www.augeo.nl>

COCHEM. Metodika ZAVÁDĚNÍ INTERDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE VOPATROVNICKÉMŘÍZENÍ VEVĚCIÚPRAVYPOMĚŘŮ DĚTÍPOROZVODU. Online. 2020. Dostupné z: https://cochem.cz/wp-content/uploads/2021/10/metodika_zavadeni_interdisciplinari_spoluprace.pdf. [citováno 2024-04-17]

ČESKO. Sdělení č. 104/1991 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>

ČESKO. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

ČESKO. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>

ČESKO. Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117>

ČESKO. Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187>

ČESKO. Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329>

ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

ČESKO. Zákon č. 588/2020 Sb., o náhradním výživném pro nezaopatřené dítě a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o náhradním výživném). In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-588>

ČESKO. Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-6>

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ČESKO. Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 23. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-96>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vývoj obyvatelstva České republiky: Rozvodovost. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186447/1300692303.pdf/cf5c2ce9-6964-46a1-9b2b-30638771717f?version=1.3>. [citováno 2024-04-17]

EUTHOPIA. No Kids in the Middle: Dialogical and Creative Work with Parents and Children in the Context of High Conflict Divorces*. Online. 2015. Dostupné z: <https://euthopia.nl/wp-content/uploads/2022/01/van-Lawick-Visser.-No-kids-in-the-middle-ANZF-2015.pdf>.

[citováno 2024-04-17]

FOITOVÁ, Zuzana a kol., 2014. *Zapojení peer konzultantů do péče o duševní zdraví: Manuál* [online]. Praha 3: Centrum pro rozvoj péče o duševní zdraví [cit. 2024-04-19].

Dostupné z:

https://www.cmhcd.cz/cmhcd/media/media/ke%20stazeni/centrum/manual_zpk_web.pdf

GAMES4THERAPY. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.games4therapy.com/produkty/>.

[citováno 2024-04-17]

CHRTKOVÁ, Dana, SOUČKOVÁ, Marie. Vzdělávání a zaměstnávání peer konzultantů v zahraničí a v ČR: Výstup Pracovní skupiny k uživatelům péče. Online. 2022. Dostupné z: https://www.reformapsychiatrie.cz/sites/default/files/2022-10/Vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD%20a%20zam%C4%9Bstn%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD%20peer%20konzultant%C5%AF_anal%C3%BDza.pdf.

[citováno 2024-04-17]

JAK DAL? Z.S. GYM. Online. 2024. Dostupné z: <https://jakdal.eu/wp-content/uploads/2024/02/GYM-pro-mlade-2024-informace-pro-rodice-a-teens.pdf>.

[citováno 2024-04-17]

JAK DAL? Z.S. Průvodce rodin na cestě změnou. Online. 2024. Dostupné z: <https://jakdal.eu/>.

[citováno 2024-04-17]

JUSTICE. RODIČOVSKÝ PLÁN. Online. 2024. Dostupné z:

<https://justice.cz/documents/33609/1046892/RODI%C4%8COVSK%C3%9D+PL%C3%81N.pdf/f73cbd71-42ef-4535-ae61-24075ea429d7>. [citováno 2024-04-17]

JUSTIČNÍ AKADEMIE. 2024. [online]. [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://www.jacz.cz>

JUSTIČNÍ AKADEMIE. Participace dětí v opatrovnickém soudním řízení 5. rodinněprávní symposium Justiční akademie. 2021. Online. Justiční akademie. Dostupné z:

https://www.jacz.cz/images/rodinnepravni_symposium/5._rodinnepravni_symposium_zavery.pdf. [citováno 2024-04-17]

MPSV. Manuál k případovým konferencím. Online. 2011. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/954480/manual.pdf/acf5d4a4-2427-aff8-c229-e2a2ce81f5db>. [citováno 2024-04-17]

MPSV. Rodinná politika na úrovni krajů a obcí. Online. 2008. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-86878-82-9. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Rodinna_politika.pdf/c5ac6806-30a5-813c-a561-1578df33368e. [citováno 2024-03-14]

MPSV. SEŠIT SOCIÁLNÍ PRÁCE. Online. 2015. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/953091/4ssp.pdf/2af07787-f05f-f1c9-2cc5-1171dc446ac0>. [citováno 2024-04-17]

MPSV. Sociální služby. Online. 2020. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>. [citováno 2024-04-17]

MPSV. Strategie rodinné politiky 2024-2030. Online. 2024. Dostupné z: https://www.jacz.cz/images/rodinnepravni_symposium/5._rodinnepravni_symposium_zavery.pdf. [citováno 2024-04-17]

MSČR. České soudnictví 2022: Výroční statistická zpráva. Online. 2022. Dostupné z: https://justice.cz/documents/d/msp/ceske_soudnictvi_2022. [citováno 2024-04-17]

NEČASOVÁ, Mirka. Úvod do filozofie a etiky v sociální práci. Online. 1. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Online. 2001. ISBN 80-210-2673-01. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Mirka-Necasova/publication/39840720_Uvod_do_filozofie_a_etiky_v_socialni_praci/links/64098c190d98a97717ee8dab/Uvod-do-filozofie-a-etiky-v-socialni-praci.pdf. [cit. 2024-03-19]

PEMOVÁ, Terezie a PTÁČEK, Radek. Sdílené rodičovství. Online. 2020. Dostupné z: <https://sdilenerodicovstvi.cz/images/userfiles/prorodice/Manual-rodice-onlineISBN-web.pdf>. [citováno 2024-04-17]

ROČOVSKÁ, Silvie. Dětský průvodce rozvodem – účinný nástroj v přístupu k dětem rozvádějících se rodičů. Online. *Czech*. 2023, č. 2, s. 57-75. ISSN 12136204. Dostupné z: <https://eds.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=18&sid=b0810395-3932-4884-a3f2-48949f5ce0e2%40redis>. [citováno 2024-03-20]

ŘEPKA, Vladimír, 2024. Přístup zranitelných skupin ke spravedlnosti: úspěšný projekt Justiční akademie zlepšil vzdělávání a otestoval pozici soudního sociálního pracovníka. In: *Justice.cz* [online]. [cit. 2024-04-15]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/pristup-zranitelných-skupin-ke-spravedlnosti-úspěšný-projekt-justiční-akademie-zlepšil-vzdelavani-a-otestoval-pozici-soudního-socialního-pracovníka>

SOCIÁLNÍ PRACOVNÍCI. SSPČR – SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. 2006. *Etický kodex Společnosti sociálních pracovníků ČR*. In: Společnost sociálních pracovníků. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.socialnipracovnici.cz/file-share>. [citováno 2024-03-28]

SPONDEA. Dítě v centru zájmu. Online. 2020. Dostupné z: <http://ditevcentruzajmu.cz/organizace/>. [citováno 2024-04-17]

SPONDEA. O NÁS. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.spondea.cz/cz/o-nas>. [citováno 2024-04-17]

VRABCOVÁ, Dana, 2014. Rodinná mediace: cesta k řešení sporů mezi rozvádějícími se rodiči. In: *Šance dětem* [online]. 2023 [cit. 2024-04-24]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/rodinna-mediace-cesta-k-reseni-sporu-mez-rozvadejicimi-se-rodici>

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na poskytování nepřímé podpory dětem v situaci rozvodu rodičů a na přínos peer konzultantů pro vzdělávání opatrovnických soudců. Práce je rozdělena do dvou částí. První část, teoretická, se zabývá propojením tématu se sociální politikou, legislativou, teoriemi a metodami sociální práce a etickým hlediskem. Identifikuje a zdůrazňuje roli několika aktérů, kteří se podílejí na řešení této problematiky, včetně rodičů, právníků, soudních znalců, sociálních pracovníků a dalších profesí, jako jsou advokáti, manželské a rodinné poradny, psychologové a mediátoři. Dále práce zdůrazňuje význam peer konzultantů jako dalších důležitých aktérů, kteří mohou výrazně přispět k lepšímu zvládnutí této situace. V druhé, praktické části, se práce zaměřuje na projekt vzdělávání opatrovnických soudců, kde peer konzultanti sehrávají klíčovou roli.

Klíčová slova: děti, rozvod, podpora, peer konzultant, opatrovnický soudce, sociální práce

Annotation

This bachelor thesis focuses on the provision of indirect support to children in situations of parental divorce and the contribution of peer consultants to the training of custody judges. The thesis is divided into two parts. The first part, theoretical, deals with the connection of the topic with social policy, legislation, social work theories and methods and ethical considerations. It identifies and highlights the role of several actors involved in addressing the issue, including parents, lawyers, forensic experts, social workers, and other professions such as lawyers, marriage and family counsellors, psychologists, and mediators. Furthermore, the paper highlights the importance of peer counsellors as other important actors who can make a significant contribution to better managing this situation. In the second, practical part, the thesis focuses on the project of training custody judges, where peer consultants play a key role.

Keywords: children, divorce, support, peer consultant, custody judge, social work

